

Cijena 10 kuna

ISSN 1874-4861

GLAS

ANTIFAŠISTA

Broj 87 - Zagreb, 5. rujna 2013. godine

Varaždin

Župnik
antifaštima
zabranio
oproštajni
govor

Tribina

**Nedovoljne reakcije na pojave fašizma i
ustaštva**

Jadovno

**Mjesto za
počast
žrtvama**

Banski Grabovac

**Ne
zaboravimo
nikad ove
žrtve**

Srb

**Spomendan
svih građana
Hrvatske**

Pula

Svečano otvoren obnovljeni Titov park

SUSRET ANTIFAŠISTA JUGOISTOČNE EUROPE

•Na zagrebačkom jezeru Bundek 24. kolovoza održani su 6. susreti Lige antifašista jugoistočne Europe pod nazivom „Dani balkanske ljubavi“. Istaknuto je da je osnovni smisao manifestacije zbližavanje naroda i kultura u regiji kroz druženje, pjesmu i folklor na univerzalnim vrijednostima antifašističke borbe naroda Europe. Ovi susreti, rečeno je, posvećeni su i 68. obljetnici pobjede nad silama fašizma, 70. obljetnici 2. zasjedanja AVNOJ-a te ulasku Hrvatske u EU

- Mi nismo revolucionari, jer nemamo namjeru mijenjati svijet, niti kontrarevolucionari, jer ne namjeravamo ništa rušiti, nego antifašisti Jugoistočne Europe koji žele sačuvati vrijednosti antifašizma na ovim prostorima. Svima onima koji misle „da je balkanska ljubav nepovratna prošlost, kažemo nisu u pravu, jer je ona naša zajednička vizija za budućnost“, poručio je predsjednik Lige antifašista *Hakija Abdić*. Po njegovim riječima, ideje bivšeg predsjednika SFRJ Josipa Broza Tita nikada neće postati prošlost i kad-tad će biti budućnost naroda u regiji.

Počasni predsjednik SABA RH i bivši predsjednik RH *Stjepan Mesić* upozorio je kako su "neki u ovoj zemlji uvođenje demokracije i političkog pluralizma shvatili kao bjanko mjenicu za odricanje od antifašizma i njegovo demoniziranje".

"Antifašizam se izjednačava s komunizmom, a komunizam se proglašava jednakim zlom kao fašizam", rekao je Mesić dodavši kako se prešućuje činjenica da su hrvatski partizani imali svoj Glavni štab i da su se borili pod hrvatskom trobojnicom te su nerijetko imali i vojne svećenike. "Njih se naravno, u crkvi prešućuje, kao što se prešućuje i činjenica da je legendarni voda NOB-a Josip Broz Tito bio Hrvat", rekao je Mesić napomenuvši također kako se u javnosti plasiraju "sulude priče" o njegovom porijeklu.

Neistina je, kazao je Mesić, i da su svi antifašisti bili komunisti. "Većina antifašističkih boraca nije imala veze

Svečano otvaranje šestih susreta Lige antifašista jugoistočne Europe na zagrebačkom jezeru Bundek

s komunizmom", kategoričan je bio Mesić koji je zamjerio vladajućima koji, kako je rekao, prava antifašističkih boraca smanjuju dok pripadnici kvislinških vojski dobivaju državne mirovine.

Zagrebački gradonačelnik *Milan Bandić* poručio je, u ime pokrovitelja manifestacije, kako antifašizam znači biti slobodan i biti čovjek. "Zagreb se ponosi svojim antifašističkim i slobodarskim pokretom", rekao je gradonačelnik Bandić. Založio se i za to da mlade generacije saznaju povijesnu istinu o strahotama Drugog svjetskog rata "bez prekrjanja i dopisivanja novije povijesti".

Na skupu je govorila i *Lidija Ćulo* članica Mladih antifašista Zagreba.

J.K.

Fotografije na 1. stranici: Jadovno - Dan sjećanja na žrtve / Srb - Delegacija SABA RH polaze vijenac

MJESTA ZA POČAST ŽRTVAMA

♦Na komemoraciji, koju već pet godina organiziraju SABA RH, SNV Koordinacija židovskih općina u Hrvatskoj i Udruga potomaka žrtava "Jadovno 1941" iz Banjaluke, okupilo se nekoliko stotina poklonika antifašizma iz Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine

Mesta na kojima je stradao čovjek, isključivo zato što je svojim rođenjem ili svojim uvjerenjem pripadao nekoj određenoj grupi, moraju biti i mesta savjesti i po-hodenja, čulo se 29. lipnja na obilježavanju Dana sjećanja na žrtve stradale u kompleksu ustaških logora smrti u Jadovnu, a koji je obuhvaćao i logore u uvali Slana i Metajni na otoku Pagu. Na komemoraciji, koju već petu godinu organiziraju SABA RH, SNV, Koordinacija židovskih općina u Hrvatskoj i Udruga potomaka žrtava „Jadovno 1941“ iz Banjaluke, okupilo se nekoliko stotina poklonika antifašizma iz Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine. U ime predsjednika RH **Ive Josipovića**, naznačio je izaslanik **Zlatko Gareljić**, u

ime Vlade Republike Srbije **Negovan Stanković**, državni sekretar u Ministarstvu rada, **Bosa Prodanović i Mirjana Milenković** u ime Veleposlanstva RS u RH, u ime predsjednika bosanskogcergevackog entiteta Republike Srpske **Duško Ćetković**, u ime njezine vlade **Petar Đokić**, ministar boračko-invalidske zaštite, te **Goran Mutabđija**, ministar prosvjete i kulture. Izaslanstvo SABA RH predvodio je predsjednik **Ratko Marićić**, a komemoraciji su prisustvovali i **Nikola Lalić**, dožupan Ličko-senjske županije, **Srđan Volarević** iz Asocijacije izbjegličkih udrug iz Srbije, te predstavnici Javne ustanove spomen-područja Jasenovac, Centra za suočavanje s prošlošću Documenta i predstavnici 6. ličke i 35. ličke divizije iz Beograda.

U Jadovnom je, nakon opijela za žrtve pravoslavne vjere i kadiša za stradale Židove, održanih kod Šaranove jame, četrnaest izalsanstava iz Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine položilo vijence kod

spomenika obnovljenog prije dvije godine. Počasni predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i bivši hrvatski predsjednik **Stjepan Mesic** podsjetio je da se istog tog dana u Saboru slavi ulazak u Europsku uniju, ali da su se žrtava u Jadovnom prisjetili samo neki, dodavši da je tužno da u Hrvatskoj postoje oni koji fašizam želete uljepšati, a antifašizam proglašiti zločinom.

-NDH u čije su ime u Jadovnom, koji nije bio logor nego stratište, počinjeni strašni zločini, nije imala legitimitet jer nije stvorena ni na izborima ni referendumom građana, nego na zločinu i bajunetama talijanskog i njemačkog fašizma. Ne

Na obilježavanju Dana sjećanja na žrtve, u Jadovnu se okupilo nekoliko stotina poklonika antifašizma

poričući da su i komunisti, koji su vodili antifašističku borbu kojom se Hrvatska svrstala na pobjedičku stranu, također nakon 1945. činili zločine, ustvrdio je da su ipak ustaški zločini bili zlo u ime režima, koji je uskraćivao potpuno nevinim ljudima osnovno ljudsko pravo, pravo na život, samo zato što su bili Srbi, Židovi ili Romi. Mesic se također založio za nastavak istraživanja o zločinima ustaša.

Milorad Pupovac, predsjednik SNV i saborski zastupnik izrazio je nadu da će Europa, u koju ulazi Hrvatska, biti Europa koja će suzbiti one koji obnavljaju nacizam, fašizam i ustaštvo i reći „ne“ onima koji uništavaju spomenike stradalima i veličaju stradanje onih koji su napravili stratišta. „S ovog mesta upućujemo poruku vjere u antifašističku Europu i Europu kao zajednicu jednakosti i tolerancije, a ne Europu u kojoj može biti odabranih ili onih koji su višak i trebaju biti eliminirani“, doda je Pupovac.

Ognjen Kraus, predsjednik Koordinacije židovskih općina Hrvatske, podsjetio je na više slučajeva govora mržnje na koje se nije reagiralo jer nema prave volje vlasti, policije i pravosudnih organa da to sprječe. Od hrvatskih vlasti zatražio je da se uredi spomen-obilježje Jadovno i da se do samog mesta logora probije preostalih nekoliko stotina metara ceste.

-Pored gospicke kaznionice, logora Jadovno na Velebitu, logora Slana i Metajna na Pagu, kompleks logora smrti Gospic-Jadovno-Pag činio je i niz drugih stratišta koja ne smiju ostati u drugom planu, ako želimo uspostaviti adekvatnu kulturu sjećanja na žrtve – istaknuo je **Predrag Lozo**, tajnik udruge „Jadovno 1941.“ iz Banjaluke. Podsjetio je i na sabirališta na željezničkoj stanici u Gospicu, sabirni centar Ovčara, Maksimovića štale kod Gospicu, sabirne logore kod Ličkog Lešča i kod Alanaka, poviše Divosela.

Nakon skupa u Jadovnom, dio sudionika otisao je do uvale Slana, pri čemu su na pola puta između obale i Paga u more bacili ruže, u spomen na žrtve logora. U uvali Slana postavljena je nova spomen-ploča, treća po redu na tom mjestu, jer je ona postavljena 1975. srušena 1990., dok je ona iz 2010. godine bila uklonjena praktično istog dana. Nazočnima se obratio **Dušan Bastašić**,

koji je govorio o strahotama u logoru, ali i ukazao na ulogu partizana i pjesnika **Ante Zemljara** koji je prvi, vijencem od trnja, nekoliko mjeseci nakon zatvaranja logora odao počast stradalima.

-Nekoliko stotina preživjelih iz Slane, Metajne i Jadovna bili su prvi logoraši Jasenovca. Prenaglašavanje zločina u Jasenovcu amnestira sistem zločina u NDH – rekao je **Dorđe Mihovilović**, viši kustos JUSP-a Jasenovac i ukazao na nužnost istraživanja žrtava Jadovnog i svih drugih mesta stradanja.

Nakon Jasenovca, Jadovno je s okolnim gubilištima bilo najveće stratište ustaškog režima na cijelom teritoriju tzv. NDH. Ne postoji nijedno znanstveno djelo koje bi oborilo zaključke **dr. Đure Zatezala**, člana Savjeta antifašista Hrvatske, izvedene nakon dugogodišnjeg istraživačkog rada, a koji je potvrđio postojanje 40.123 žrtve u Jadovnom.

B. M.

• Drugog kolovoza obilježen je Međunarodni dan sjećanja na romske žrtve Porajmosa/ Holokausta, kada je u jednoj noći 1944. godine u koncentracijskom logoru Auschwitz ubijeno 2.897 Roma. Središnje obilježavanje u Hrvatskoj održano je na romskom groblju Uštica u Spomen području Jasenovac

Za vrijeme Drugog svjetskog rata Romi su bili zatočeni i sustavno ubijani u logorima nacističke Njemačke, kao i u logorima zemalja nacističkih saveznika. U znak sjećanja na jedan od najstrašnijih genocida, diljem Europe održavane su komemoracije, a obilježavanje tog datuma podržalo je i Vijeće Europe.

U petak, 2. kolovoza na romskom groblju Uštica u Spomen području Jasenovac održana je komemoracija za sve romske žrtve Porajmosa/ Holokausta, iz vremena Drugog svjetskog rata.

Na cijelom području nekadašnjeg ustaškog logora za vrijeme tzv. NDH evidentirana su imena 16.173 ubijenih Roma, a pretpostavlja se da je njihov stvarni broj znatno veći. Od toga broja 5.608 je djece. Najviše žrtava zabilježeno je u ljeto 1942. godine. Ovaj datum odabran je prema događaju iz 1944. godine kada je u koncentracijskom logoru Auschwitz ubijeno 2.897 Roma, a Vijeće Europe je odredilo da se taj dan posvuda obilježava kao sjećanje na romske žrtve. U svijetu je za vrijeme Drugog svjetskog rata postojalo oko 500 logora samo za Rome.

Dan ranije 1. kolovoza 57 romskih udruga položilo je vijence na grobove u Uštići

DAN SJEĆANJA NA ROMSKE ŽRTVE HOLOKAUSTA

Komemoracija 2. kolovoza za sve romske žrtve Porajmosa/ Holokausta na groblju Uštica u Spomen-području Jasenovac

Glavni organizator komemoracije u Uštići je Romsko nacionalno vijeće, a njegov predsjednik Veljko Kajtazi zastupnik je 12 nacionalnih manjina u Hrvatskom Saboru. U prigodnom govoru Kajtazi je spomenuo da je na komemoraciju stiglo 17 autobusa iz svih krajeva Hrvatske, a došli su i predstavnici romskih udruga iz Slovenije, BiH, Srbije i Makedonije. Kajtazi smatra da bi postojeći memorijalni muzej u Jasenovcu trebao puno snažnije nego je to sada slučaj potpisati na brutalnost ustaša koji su na ovom mjestu proveli genocid. Kako od objekata logora nisu sačuvani nikakvi ostaci Kajtazi drži da bi muzej trebao ispričati priču o četiri godine mučenja i ubijanja, pokazati sredstva i metode ubijanja i prikazati neljudske uvjete života: "Jasenovac je mjesto koje

mora biti opomena ljudima ove zemlje, ljudima naše regije, ali i ljudima cijele Europe i svijeta. Opomena da se više nikada ne dopusti genocid."

Po podacima Kajtazija upravo kod Roma je najveća razlika između procjena o stvarno stradalima i onih čija su imena utvrđena. Koliki su razmjeri genocida bili govor i podatak da je prema popisu stanovništva iz 1948. godine na području sadašnje Hrvatske živjelo samo 405 Roma. Kajtazi je na kraju poručio: "Naša je dužnost da učinimo sve što je u našoj moći da se na ovom mjestu podigne dostojan spomenik, da se ovo groblje i njegova okolina dostoјno uredi i da ovo bude mjesto gdje ćemo odati poštuj stradalim Romima ali i učiti o njihovoj žrtvi."

Skupu su se potom obratili gradonačelnik grada Zagreba **Milan Bandić**, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine RH **Aleksandar Tolnauer**, izaslanik Predsjednika Hrvatskog sabora **Jozo Radoš**, izaslanik predsjednika Republike Srbije **Dragoljub Acković**, zastupnik u Narodnoj skupštini Srbije **Srđan Šain**.

Nakon govora održane su molitve za žrtve pravoslavne, islamske i katoličke vjere. Ovo je druga godina održavanja Komemoracije za romske žrtve u Jasenovcu.

Dan prije, u četvrtak 1. kolovoza, u organizaciji Centra za provedbu integracije Roma u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji, a u suradnji sa Nacionalnom koordinacijom vijeća romske nacionalne manjine i 57 romskih udruga s područja cijele Hrvatske, u Jasenovcu je obilježen Međunarodni dan

sjećanja na romske žrtve stradale u Drugom svjetskom ratu.

Toga dana su se okupili članovi i predstavnici udruga iz cijele Hrvatske kako bi odali počast žrtvama Holokausta, priopćio je Centar za provedbu integracije Roma u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji.

Skupu se obratila predsjednica Centra **Anka Dalipovski** ističući da su Romi u vrijeme fašizma bili suočeni sa potpunim uništenjem.

“Drugi svjetski rat je ovom narodu donio najveće nevolje koje je povijest zabilježila. Hitler je smatrao da je postojanje Roma najveća uvreda rasnog idealja.

Plinske komore, dekreti, egzekucije bez dokaza, zatvori, geta odnijeli su živote 3.500.000 Roma. Romske žrtve genocida nisu obeštećene, a naših tri i pol milijuna Roma u Drugom svjetskom ratu nisu još službeno priznati od Njemačke vlade. Nema nijedne službene knjige u kojoj se govorи o romskom holokaustу”, navodi se u priopćenju.

Skupu su se, kako je priopćeno, obratili i predstavnik romske manjine u Savjetu Spomen područja Jasenovac **Stevan Đurđević** i predsjednik Nacionalne koordinacije Vijeća romske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj **Ibrahim Gušani** koji se osvrnuo i na dvostruku

komemoraciju, istaknuvši da Romi ne žele da ih lideri dijele, te da su se toga dana okupili bez političara, samo Romi u spomen na Rome.

Na skupu je govorio i **Željko Balog**, predsjednik Vijeća romske nacionalne manjine u Međimurskoj županiji, a nakon toga je oko 300 predstavnika romske zajednice posjetilo Memorijalni muzej Spomen područja Jasenovac, te dvije izložbe u Obrazovnom centru: “Pošta iz koncentracijskih logora Jasenovac i Stara Gradiška” i “Kraj logora Jasenovac - u spomen na sve stradale i preživjele zatočenike”.

T.K.

Zagreb

•Povodom 72. godišnjice ustanka i antifašističke borbe naroda Hrvatske, u organizaciji UABA Jug - Zagreb, 21. lipnja održane su prigodne svečanosti i posjećena spomen obilježja iz narodnooslobodilačkog rata 1941.-1945.g.

Uz članove UABA Jug-Zagreb, bili su nazočni **Pero Rajić** predsjednik ZUABA ZG i Zagrebačke županije, **Mladen Matijašec** potpredsjednik ZUABA ZG i Zagrebačke županije u ime UABA Trešnjevka, te **Elena Pilićeva-Čorko**, predstavnica ambasade Ruske federacije.

Spomenik u Remetincu kod policijske postaje, bio je prvi na putu polaganja vijenaca i paljenja svijeća, u znak sjećanja na 30 poginulih civilnih žrtava (svi su obešeni).

Vijenci na 11 spomen-lokacija

Stupnička šuma – Rakov potok potresno je mjesto na kojem su ustaše ubile 400 civilnih žrtava. Na spomen kosturnici uklesane su riječi pjesme **Ivana Gorana Kovačića**:

„na žezi strašnoj tihu su nas želi
ko mrtvo klasje koje jedva šušti
mi idemo po tragu živih i nitko
zaustavit nas neće“

Na groblju Horvati spomen obilježje je Narodnom heroju **Kreši Rakiću**, gdje je položeno cvijeće i upaljena svijeće, kao i na lijepo uređenom Omladinskom groblju u spomen na 250 mladih ljudi, žrtava ustaškog terora.

Spomenik 23 poginula borca NOR-a iz sela Horvati bio je sljedeći na ovom putu povijesti.

U Kupinečkom Kraljevcu - Pandaki spomenik je u znak sjećanja na 62 poginula borca i nekoliko romskih obitelji (neutvrđen broj žrtava), a u istom mjestu kod škole je spomenik 45 poginulih boraca.

Gornji Dragonožec i obnovljeni i dotjerani spomenik u znak sjećanja na sve poginule borce NOR-a tog naselja.

Na spomenik i grobnice u šumi Havidići kod sela Lipnica u spomen na 7 poginulih boraca 13. proleteriske NOU brigade **Rade Končar** svečano je položeno cvijeće i upaljene svijeće.

Spomenik u selu Čehi sjećanje je na 19 poginulih boraca NOR-a, a u selu Mala Mlaka na spomen palim borcima NOR-a.

Na groblju u Odri grobnica je 7 svirepo poginulih i povješanih civila s područje Siska.

Nakon višesatnog obilaska autobusom 11 spomen lokacija koje su sve održavane i uređene zahvaljujući brizi članova UABA Jug Zagreb, zastalo se na kratkoj okrepi u mjestu Blato.

Mladen Matijašec

Posjet lokalitetu Omladinsko groblje u Horvatima

SPOMENDAN SVIH GRAĐANA HRVATSKE

•Na obilježavanju oružanog ustanka u Lici STJEPAN MESIĆ, počasni predsjednik SABA RH naglasio je da se u Srbu „dogodio ustanak protiv fašističkih okupatora“, dodajući da je ovo „spomendan svih građana Hrvatske“

Upovodu 72. obljetnice ustanka u Lici kod obnovljenog spomenika (2010. godine), djelo kipara **Vanje Radauša** (podignut na brdašcu ponad Srba 1950. godine, a srušen 45 godina kasnije, nakon „Oluje“), položeni su vijenci i cvijeće, te zapaljene svjeće. Vjenac je položilo izaslanstvo SABA RH (**Ratko Maričić**, predsjednik, **Stjepan Mesić**, počasni predsjednik i **Franjo Habulin**, predsjednik ZUABA Krapinsko-zagorske županije). U sjeni skupa, pod jakim policijskim osiguranjem na obližnjem igralištu, održan je prosvјed 40-ak pripadnika minorne Autohtone Hrvatske stranke prava „zbog zločina koji su počinjeni nad Hrvatima toga kraja 1941. godine“.

Nazočnima je **Stjepan Mesić**, počasni predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i bivši predsjednik države, među inim istaknuo:

-Na ovakve datume uvijek treba podsjećati, a bukači i lovci na vještice u tome me neće sprječiti. U Srbu se dogodio ustanak protiv fašističkih okupatora. Ovo je spomendan svih građana Hrvatske. No, falsifikatori povijesti ne priznaju činjenicu, oni ne priznaju povijest, oni žele povijest prekrnjati i iznova je pisati. I moram reći, bez ikakve želje da drama-

Izaslanik premijera Slavko Goldstein polaže vijenac podno spomenika

tiziram stvari, taj im posao ide sasvim dobro od ruke. Kao što vidite, oni u njemu i uspijevaju.

Izaslanik premijera **Slavko Goldstein** rekao je da su uoči ustanka u Srbu ustaše ubile 900 ljudi u tom kraju. „Komunisti su organizirali muškarce koji su pobegli u šumu i tim ustankom oslobođeno je 2.000 četvornih kilometara Hrvatske i dijelovi Bosne i Hercegovine“, podsjetio je Goldstein, dodajući da su ovi koji u Srbu prosvjeduju „najveće štetočine u Hrvatskoj“.

Milorad Pupovac, predsjednik Srpskog narodnog vijeća kazao je da bi povijest danas bitno drugačije izgledala da nije bilo bratstva između srpskog i hrvatskog naroda tih dana 1941. godine. „Ponovo nas vrijedaju i ometaju, te nazivaju bandom. Ovdje nema dovoljno odlučnosti da se stane na kraj onima koji vrijedeđaju, i to nas koji šrimo bratstvo i toleranciju. A njihove vrijednosti nisu u Ustavu RH, već naše, no ipak oni će u medijima dobiti isti prostor kao i mi“, poručio je Pupovac.

Podsetimo: oružani ustanak u Lici izbio je 27. srpnja 1941. godine, kada su gerilski odredi, predvođeni komunistima i uz masovno sudjelovanje naroda, napali ustaško-žandarmerijsku posadu u mjestu Srb i oslobodili ga. Tog istog dana razbijene su kod Srpskog Klanca i Ličke Kaldrme ustaško-domobranske postrojbe, koje su pokušavale intervenirati iz Gračaca i Knina, a kod Tiškovca je prekinuta željeznička pruga Knin-Drvar. Organizaciju ustanka dogovorili su **Doktor Jovanić** i **Dušan Mileusnić** s političkim

rukovodstvom KP u selu Kamenici 20. srpnja. S **Gojkom Polovinom** iz Gračaca također je dogovoreno pokretanje ustanaka i na tom području. U organizaciji oružanog otpora sudjelovali su i **Milan Šijan**, **Vojislav Mileusnić** i **Milan Tankosić** iz Srb. Prije dizanja ustanaka formirani su gerilski odredi u selima Podurljaj, Gornji Srb, Ajdarovac...

Oslobodenje mjesta Srb imalo je vrlo snažan odjek u narodu, te je bio znak za opći ustanak u kotarima Donji Lapac i Gračac. U toku nekoliko dana oslobođena su mjesta Otrić, Zrmanja, Bruvno, Malovan i Deljane, a 30. srpnja oslobođeno je i prvo kotarsko mjesto u Hrvatskoj – Donji Lapac.

Istdobro je ustanak otpočeo i na području kotareva Gospic, Udbina i Korenica, pa su tako ustaše 29. srpnja protjerane iz Vrepca, a od 3. do 6. kolovoza oslobođeni su Bunić, Divoselo, Ploča i Medak. Početkom kolovoza oslobođena je gotovo cijela južna Lika, osim Gračaca, i veći dio zapadne i srednje Like.

Dana 27. srpnja započeo je i ustanak u Bosanskoj krajini, pa je tada oslobođen i Drvar. Iz južne Like i Drvara ustanak se proširio i na Kninsku krajinu. Od prvih dana sudjeluju u ustaniku pored Srba i Hrvati, komunisti i antifašisti.

Za čitavo vrijeme rata Like je bila jedno od snažnijih žarišta oslobodilačke borbe u Hrvatskoj u kojoj je narod masovno sudjelovao. Veliku tragediju narod Like doživio je i u razdoblju 1991. do 1995. godine.

B. M.

VIJENAC U BORIČEVIMA

Govoreći na skupu u Srbu, izaslanik premijera Slavko Goldstein, govorio je i o ustanicima iz srpnja 1941. godine koji su izvršili pokolj u selu Boričevac. „Istina je i da je tada iz osvete počinjen zločin nad Hrvatima u Boričevcima. Ustaška vlast je tada nabrojala 179 žrtava i te žrtve treba priznati“, rekao je Goldstein.

Po povratku sa skupa u Srbu, izaslanstvo SABA RH (**Franjo Habulin**, predsjednik ZUABA Krapinsko-zagorske županije, **Mladen Matijašec**, potpredsjednik ZUABA GZ i ZZ i **Miroslav Kirinčić**, tajnik SABA RH), položilo je vjenac na spomen-ploču i odalo počast stradalnicima sela Boričeva.

•U Perjasici, na području Karlovačke županije, poduzetnik i bivši poznati automobilistički as Goran Štok otkrio je 24. kolovoza antifašistički spomenik, kojeg je financijski pomogao obnoviti, nakon što je bio srušen u vrijeme Domovinskog rata. Time je odao počast Perjasičkom partizanskom odredu, žrtvama fašizma 1941.-1945. godine, ali i svom ocu, prvom komesaru tog odreda, narodnom heroju Izidoru Štoku

Vijence su pod obnovljeni spomenik položili izaslanik predsjednika Republike Hrvatske, brigadir **Mirko Stošić**, počasni predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i bivši predsjednik Republike Hrvatske **Stjepan Mesić** te saborski zastupnik, predsjednik Srpskog narodnog vijeća **Milorad Pupovac**.

Svečanosti otkrivanja spomenika prisustvovao je velik broj stanovnika perjasičkog kraja, predstavnici županijskih vlasti Karlovačke, Sisačko-moslavačke i Primorsko-goranske županije te nekoliko stotina članova antifašističkih udruga Karlovačke županije i Grada Rijeke, među kojima su bili i borci Narodnooslobodilačkog rata.

Izidor Štok, kako je rekao njegov sin Goran, bio je španjolski borac i komunist koji je prošao i prisilni rad u Njemačkoj, ali je potom u kolovozu 1941. godine došao iz svog Hrvatskog zagorja na Kordun "zapaliti iskru za slobodu".

"Kao što je moj otac pomogao da se ovdje podigne ustanak, dozvolite njegovom sinu da makar malo pomogne u jednoj drugoj borbi, borbi za napredak, jer ovaj kraj zaslužuje razvoj, a ne stagnaciju i propadanje", istaknuo je Štok. Dodao je da zbog osjećaja poštovanja prema ocu i njegovim suborcima ima dužnost pokrenuti neku investiciju za otvaranje radnih mesta u perjasičkom kraju.

Hvala vam što ste došli ovdje i što ste mi pomogli da budem toliko ponosan na svojeg oca - rekao je Goran Štok na otkrivanju spomenika.

Milorad Pupovac je za ulogu Perjasice i generala Izidora Štuka u Drugom svjetskom ratu rekao da je to "velika slobodarska priča, kao što su veliki i ideali za koje su se partizani borili, te je jako važno da se obnovi i ideali bratstva, sloga i slobodarstva".

Za namjeru Gorana Štuka da ulaže u perjasički kraj kazao je da će, pokrene li

Obnovljen spomenik partizanima i žrtvama fašizma

razvoj općina Barilovići i Krnjak, učiniti danas jednak veliko djelo, kao što je to učinio svojedobno i njegov otac.

Stjepan Mesić je rekao da je s velikim zadovoljstvom prihvatio poziv Gorana Štuka da ovdje, u Perjasici, prisustvuje otkrivanju obnovljenog spomenika palim borcima Narodno-oslobodilačkog rata. „Za Gorana koji je i financijski pomogao obnavljanje spomenika, ovo je posebno mjesto i poseban događaj. Ovdje je, nai-me, njegov otac, španjolski borac, kasniji general Titove vojske, Izidor Štok, poduzeo ustanak protiv okupatora i njegovih domaćih pomagača na početku Drugoga svjetskog rata u našem dijelu Evrope.

Izidor Štok profil je onih antifašista o kojima bi trebalo snimati filmove, pa bi današnji gledatelj, čak i da je film napravljen najautentičnije i najvjernije, ne jednom zaključio kako se tako nešto može dogoditi samo na filmu. A ipak, bilo je stvarno, itekako stvarno, bilo je to naša prošlost i dio naše povijesti.

Ne smijemo zaboraviti ljudi poput Izidora Štuka, niti borbu u kojoj su dali sebe, a u kojoj su nerijetko žrtvovali i svoje živote“.

„Ne smijemo prihvatišti šutke sve agresivnije nasrtaje onih koji bi danas, gotovo sedam desetljeća nakon veličanstvene pobjede nad naci-fašizmom, htjeli tu pobjedu pretvoriti u poraz, a poražene naci-fašiste i njihove današnje zaludene sljedbenike u zakašnjele pobjednike. Upotrijebit ću izraz koji bi Izidor Štok vrlo dobro razumio: No pasaran! To neće proći! Neće i ne smije!

U borbi protiv naci-fašizma, u borbi protiv kolaboracionista koji nisu bili nikakvi državotvorni Hrvati, nego upravo

to: kolaboracionisti – suradnici okupatora, sudjelovali su zajedno građani Hrvatske, rame uz rame: Srbi i Hrvati, katolici i pravoslavni, Židovi, pripadnici manjina, slobodno misleći intelektualci, komunisti i – jednom riječju - svi slobodoljubivi ljudi. Bio je to zvjezdani trenutak naše novije povijesti“, rekao je Mesić.

Sloboda je ovdje, u Hrvatskoj, „ostvana pod hrvatskom trobojnicom sa crvenom zvjezdom. I ta je petokraka bila simbol slobode, a u godinama što su slijedile i simbol obnove i izgradnje. Za one koji se nisu mirili s povijesnim porazom naci-fašizma, odnosno ustašta, za one koji su nakon pobjede ubacivani kao teroristi preko granica, da bi se danas o njima pisalo kao o borcima za slobodu, za njih je – naravno – petokraka bila nešto drugo.

Ali, njihovo viđenje petokrake, njihovo demoniziranje antifašističkih boraca, njihovo poricanje i umanjivanje zločina okupatora i njegovih pomagača, to viđenje i takav stav ne smiju postati naši. A pogotovo ne smiju biti nametnuti našim mlađima koji bi - neinformirani, nepotpuno informirani i zavedeni tekstovima kvazi-povjesničara što nas doslovno preplavljaju - mogli prihvati lažnu sliku prošlosti, pa odatle krenuti i pogrešnim putem u budućnost.

Upravo zato, dragi mi je što danas mogu biti s vama i prisustvovati otkrivanju obnovljenog spomenika borcima NOB-a, jednoga od više od tri tisuće, koliko ih je uništeno u vrijeme Domovinskog rata.

Vratimo se istini o našoj prošlosti, kako bismo čisti i neopterećeni mogli zakoračiti u budućnost“, zaključio je Mesić.

S.T.

Otkrivanju spomenika prisustvovao je velik broj stanovnika perjasičkog kraja

TRADICIONALNA SVEČANOST ANTIFAŠISTA

♦Nakon polaganja vijenaca na Spomeniku oslobođenja na Delti, Primorci su se već po tradiciji uputili prema legendarnom Tuhobiću, gdje su proslavili Dan antifašističke borbe

Prvi se skupu u ime domaćina obratio **Rade Šubat**, počasni predsjednik UABA Grada Bakra, jedan od sudionika NOB-a. Podsjetio je na dvije važne obljetnice – 68 godina od pobjede antifašizma nad okupatorom te 72. godišnjicu osnivanja prvog partizanskog odreda na Tuhobiću.

– Ovdje smo se okupili kako bismo iskazali zahvalnost i osobito poštovanje svima koji su žrtvu vlastitog života ugradili u slobodu Hrvatske, prvo borci iz NOB-a, a potom i hrvatski branitelji u Domovinskom ratu. Danas je antifašizam jedan od temelja neovisne Hrvatske jer u sebi nosi ideje demokracije i težnje za slobodom, što su uostalom izvojevali naši drugovi u Drugom svjetskom ratu, rekao je Šubat, apelirajući na udruge branitelja i antifašista da se ujedine protiv rastućeg nacionalizma, šovinizma i fašizma.

U ime pokrovitelja manifestacije, Primorsko-goranske županije, nazočnima se obratio predsjednik Županijske skupštine **Erik Fabijanić** koji je u svom govoru bio kratak i optimističan glede ulaska Hrvatske u EU.

– Nema nas puno ovdje, nije bilo mnogo ni antifašističkih boraca u kolovozu 1941. ovdje na Tuhobiću, ali

su otporom protiv mnogostruko brojnijeg neprijatelja čudo stvorili. Ono što Hrvatsku čini prepoznatljivom jest antifašistička tradicija, najduža i najsnažnija u Europi, pa s ponosom možemo reći da se Hrvatska vraća kući, izgrađena na temeljima antifašizma, zaključio je Fabijanić.

Stalan gost na proslavama obljetnice Dana antifašističke borbe na Tuhobiću jest bakarski gradonačelnik **Tomislav Klarić**, najavivši kako se ulaskom Hrvatske u Europsku uniju ništa bitno neće promijeniti ukoliko se političari iz oblaka stranačkih boja ne spuste među obične ljude koji jedva prezivljavaju.

– Hrvatska je obećana zemlja, kako za današnje generacije, tako i za one koji su 1941. i 1991. odlučno ustali protiv okupatora. Imamo bogatu povijest koju treba živjeti na tekovinama NOB-a i Domovinskog rata, da bi mogli graditi bolju budućnost, kazao je Klarić.

Grad Rijeku je predstavljao zamjenik gradonačelnika **Marko Filipović**, poručivši u uvodu kako su na Tuhobiću pušteni duboki korijeni borbe protiv fašizma, što je preraslo u slavni NOB pod vodstvom Josipa Broza Tita, na čiji su spomen nazočni burno zapljeskali.

Primorci na Tuhobiću na kojem je 1941. godine formiran partizanski odred

Komadina: Budimo ponosni na povijest

Više od 1.200 antifašističkih boraca i antifašista i ove se godine okupilo u Lukovu kako bi uz glazbu, tradicionalni fažol, kartanje i cjelodnevni boravak u prirodi proslavili Dan antifašističke borbe. Proslavi se pridružio i župan primorsko-goranski **Zlatko Komadina**.

– Hrvatski antifašizam utkan je u temelje EU čija 28. punopravna članica Hrvatska uskoro postaje. Hrvati i građani Hrvatske mogu biti ponosni na svoju antifašističku povijest stvorenu u Drugom svjetskom ratu u partizanskom pokretu, a dokazanu i potvrđenu u Domovinskom ratu. Nažalost, Hrvatska je svoju samostalnost i suverenost morala izboriti u još jednom ratu, dok su ostale zemlje Europe to učinile nakon Drugog svjetskog rata i počele graditi Europsku uniju. Trebamo biti ponosni zbog toga tko smo i što smo i što se prvi antifašistički otpor zbio upravo u Hrvatskoj, na današnji dan, u Brezovici. Zanimljivo je da je 25. u mjesecu, dakle samo tri dana nakon ovoga datuma, Sabor RH donio odluku o samostalnosti Hrvatske, velika je to simbolika i ova su dva datuma vrlo povezana, kazao je Komadina okupljenim antifašistima koji su ga ponosno slušali, kao i Matiju Koščića, predsjednika Saveza antifašističkih boraca Crikvenice, Novog Vinodolskog i Općine Vinodolske, koji je bio posebno ponosan što su im se u proslavi pridružile i udruge s Grobničine, Krka i iz Fužina. Načelnik Općine Vinodolske Ivica Crnić izrazio je zadovoljstvo što se svake godine u Lukovu okupi sve veći broj antifašista što, dakako, podrazumijeva da je sve više mladih.

– Na antifašizmu su izgrađeni svremena Europa i svijet, a na svima nama danas je zadaća prenošenja tih povijesnih činjenica mlađim generacijama, u čemu moramo biti jasni, direktni i neumorni, kako bismo se mogli suprotstaviti ultra desnim snagama koje zatiru demokraciju i slobodu. Riječani i ljudi cijelog primorskoga kraja pokazuju da su uvi-

je znali biti otvoreni za sve, osim za takve ideje mržnje i netolerancije. S ponosom možemo reći da je antifašizma dio riječkog identiteta, dodao je Filipović.

Predsjednik primorsko-goranskog SABA **Dinko Tamarut** podsjetio je da je na Tuhobiću samo mjesec i nešto više dana nakon osnivanja prvoga partizanskoga odreda u šumi Brezo-

vica pored Siska osnovan partizanski odred.

– Bilo je to u ovome kraju kojemu je talijanski fašizam već od 20-ih godina prošloga stoljeća donio samo zlo, a koje je pobijedio ovdašnji antifašistički pokret zajedno sa savezničkim snagama. S ponosom smo obilježavali i obilježavat ćemo ovaj značajan dan, obećao je Tamarut.

N.L.

Koruška

Delegacija SABA RH u 34. pohodu na Komelj

Komelj se sa svojih par kuća smjestio na oko tisuću metara nadmorske visine iznad Bleiburga, u Koruškoj, u Austriji. Na samom rubu šume, uz cestu, smjestio se spomenik poginulim partizanima. Njih dvanaest, zajedno s komandirom čete Cirilom Šorli-Domenom poginuli su u boju s njemačkim žandarima 12. listopada 1944. godine, kada su nakon izdaje opkoljeni u Apovnikovo kući. U spomen na taj tragični događaj, Savez koruških partizana je 1972. godine postavio spomen ploču. Nažalost, zbog netrpeljivosti prema slovenskoj nacionalnoj manjini u Austriji, spomenik je 1976. godine srušen. Kao simbol mira, pomirbe i suživota u međusobnom uvažavanju, spomenik je 1978. godine obnovljen. Ubrzo zatim, da bi se poklonili palim borcima i idealima za koje su položili svoje živote, Savez koruških partizana je uz sudjelovanje Slovenskog prosvjetnog društva Jedinstvo iz Bleiburga/Pliberka, organizirao prvi pohod na Komelj, koji je potom postao tradicionalan.

Ove godine, na 34. pohodu na Komelj, sudjelovala je i delegacija SABA Republike Hrvatske, koju je predvodio **Ivan Fumić**, sa članovima **Dragicom Lovreković, Ivanom Blažinovićem i Mariom Kuzeleom**. Nakon okupljanja ispred Kulturnog doma u Bleibburgu/Pliberku i okrepe, krenulo se prema Komelju. Oni odvažniji krenuli su na dvosatnu šetnju uzbrdo, svježe označenim šumskim stazama, a ostali autobusima do samog spomenika. Dočekali su nas postavljeni stolovi i klupe, a uz kobasicu, pivo i sokove raslo je i raspoloženje. Ubrzo je započela i svečanost, prvo Svetom misom, a nastavila se prigodnim govorima prekidanim nastupima muškog pjevačkog zbora, puhačkog orkestra, a kvartet harmonikaša na heligonkama digao je sve na noge. U govorima organizatora i predstavnika lokalnih vlasti istaknuto

Vijenci kod spomenika poginulim partizanima na Komelju

je da je borba za ostvarivanje prava slovenske nacionalne manjine u Austriji ostvarena kroz antifašističku borbu. U godinama nakon rata ponovno se u Koruškoj pojavio problem nepriznavanja opstojnosti slovenske nacionalne manjine i priznavanja njihovih prava, što je bio problem sve do osamdesetih godina prošlog stoljeća.

Upornom borbom i političkim radom, pa i ovakvim manifestacijama, danas je slovenska nacionalna manjina ostvarila sva svoja prava i postala mo-

del rješavanja međunacionalnih odnosa posebno danas u ujedinjenoj Evropi. U svom govoru Ivan Fumić je pozdravio skup u ime SABA Hrvatske i istakao kako bi na ovakovim prigodama trebalo biti više mladih, da ih se pouči o antifašističkoj borbi u kojoj se gradila današnja sloboda, kao i opasnostima sveprisutnih pokušaja revizije prošlosti.

Skup je završio u dobrom raspoloženju i druženju, uz obećanje ponovnog susreta na 35. pohodu na Komelj.

Mario Kuzele

„To je poručio izaslanik predsjednika Republike Hrvatske Ive Josipovića g. ZDENKO VAHOVEC, zamjenik sisačko-moslavačke županice Marine Lovrić Merzel na 72. obljetnici prve oružane akcije banjiskih partizana

Pod pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske dr. Ive Josipovića, sisačko-moslavačke županice Marine Lovrić Merzel i Grada Petrinje, a u organizaciji SABA RH, ZUABA Sisačko-moslavačke županije i UABA Petrinje,

Bez komentara

Nesnosna vrućina, podne je, a Protokol „kasni“ – odužio se parastos, a i polaganje vijenaca. Posjetitelji ispred bine brišu znoj s lica. Oni „mudriji“ smjestili se podalje – u hlad.

Juraj Hrženjak, istaknuti prvo-borac i rukovodilac antifašističkog pokreta čita vlastitom rukom napisan tekst. Stiže čaša vode, ali i Zrinka Čorić, predsjednice UABA Petrinje. Suflira Hrženjaku da skrati svoje obraćanje! Hrženjak zatečen njenim „diskretnim“ nalogom – silazi s pozornice. Nazočni potiho „gundaju“.

Govornici, dočekan pljeskom, pristupa Adam Dupalo, legendarni banjiski partizan i organizator ustanka u tom kraju. Govori „iz glave“, tečno i povijesno točno. U jednom trenutku prilazi mu Zrinka Čorić i doslovce ga vuče za rukav. Dupalo ubrzo prekida. Među nazočnima žagor i uzvici negodovanja.

I Hrženjak i Dupalo su vremeni ljudi, tolerantni, tihe naravi i narušena zdravlja. Ostaju pribrani, nisu negodovali – bar ne javno.

Evo i Zrinke Čorić za govornicom. Očekivali smo kraći protokolarni pozdravni govor. Ali ne, ona je vremenski više govorila od Hrženjaka i Dupala. Kao izvjestitelj „Glasa antifašista“ zamolio sam je da mi ustupi pisani govor. Osorno me odbila.

NE ZABORAVIMO NIKADA OVE ŽRTVE

u Banskom Grabovcu obilježena je 72. obljetnica prve oružane akcije banjiskih partizana i sjećanja na grabovačke žrtve fašističkog terora 24.-26. srpnja 1941. godine. Na spomen grobnicu, s podatkom o „1300 nedužnih ljudi, zvijerski ubijenih od zločinačke ustaške ruke“ položeni su vijenci i zapaljene svijeće. Među brojnim izaslanstvima, koja su odala počast stradalnicima, u ime predsjednika RH, vijenac je položio **Zdenko Vahovec**, zamjenik županice, u ime načelnika Glavnog stožera OSRH Drage Lovrića, general-pukovnika, **Siniša Jurković**, brigadni general, a u ime SABA RH **Vinko Šunjara**, član Predsjedništva.

-Događaji u Banskom Grabovcu nikada se ne smiju ponoviti. Ne zaboravimo nikada ove žrtve! – istaknuo je izaslanik predsjednika Republike Hrvatske **Zdenko Vahovec**, zamjenik sisačko-moslavačke županice. U svom je govoru kazao kako u budućnosti treba unijeti osjećaj poštovanja za žrtve koje su se u Hrvatskoj borile protiv fašizma. Kazao je da je ponosan što Hrvatska Europskoj uniji donosi i kulturno nasljeđe poruke mira, slobode i tisućljetne prošlosti: „Upravo na tim temeljima Hrvatska će i dalje graditi najviše standarde manjinskih prava za pripadnike nacionalnih manjina koje žive u Hrvatskoj jer oni su sastavni dio naše prošlosti, sadašnjosti i budućnosti“.

U ime SABA RH, **Juraj Hrženjak**, član Savjeta antifašista Hrvatske, podsjetio je da ustanak na Baniji „nije buknuo

iz obijesti ni spontano. On je posljedica stravičnih zločina koje su već do tada počinili ustaše“. Malobrojni komunisti bili su prvi određeni za strijeljanje. Skrivajući se i u vlastitim selima da ne budu izdani od neprijateljskih špijuna i malodušnih pojedinaca, nastojali su uputiti ljudi na otpor. U šumi Abez kod Vrginmosta 19. srpnja 1941. godine odlučeno je da ustanak na Baniji i Kordunu počne 23. srpnja.

-Kotarski komitet KPH Gline razrađuje tu odluku i planira nekoliko akcija. Za prvi napad na neprijatelja, na Baniji je izabran ne slučajno – Banski Grabovac. Tu, na željezničkoj stanicu su skidali iz vlaka, koji je vozio između Siska i Karlovca, putnike, prvenstveno Srbe i prokazane komuniste, bez obzira na narodnost, odvodili ih u nepoznato i ubijali. Na željezničku stanicu su dovozili opljačkano žito i druge živežne namirnice za potrebe okupatora iz okolnih sela, kazao je Hrženjak. Dodao je, da ovim ustankom, narod Banije umjesto sigurne smrti izabrao je borbu za goli život, borbu za slobodu čovjeka, borbu protiv nacifašističkog zla.

Nažalost, nacifašističke ideje, premda su njihovi nosioci poraženi, još uvijek nalaze istomišljenike među pojedincima koji ne prihvataju činjenicu da je njihova sloboda ograničena slobodom drugog čovjeka, da njihova prava na naciju, vjeru i rasu su ograničena pravima svakog drugog čovjeka. Prikazuju ustašto kao antifašistički pokret, ustaške kvislinge kao

Adam Dupalo, Juraj Hrženjak i Vinko Šunjara polažu vijenac SABA RH

snimio: Nada Salopek

„domovinsku vojsku“, negiraju ustaške zločine. Oni i njihova ideološka subraća – srpski nacionalisti, svim se silama trude da zamute bistru vodu sa izvora bratstva i jedinstva, upozorio je Hrženjak, dodavši da s bratstvom i jedinstvom te drugim antifašističkim vrijednostima Hrvatska je postala članica Europske unije, jer „Europa je izgrađena na antifašističkim temeljima“. Savez antifašističkih boraca i antifašista, kao institucija, danas okuplja sve više demokratskih antifašističkih orijentiranih mladih ljudi, što je istinska snaga i za Hrvatsku, ali i za Europu, zaključio je Hrženjak.

Gradonačelnik Petrinje **Darinko Dumbović** je rekao da se današnja Hrvatska gradi upravo na tekovinama antifašizma i zato možemo reći „da smo antifašisti“. Dodao je kako je ponosan što mu je otac bio partizan, a on sam hrvatski

branitelj, te naglasio kako se u Hrvatskoj „pripadnici svih nacionalnosti trebaju osjećati jednak slobodni“. Govoreći o antifašističkom pokretu, **Zrinka Čorić**, predsjednica UABA Petrinje, istaknula je: „I ovdje u ovom malom banjiskom selu šačica hrabrih, poštenih i časnih ljudi je krenula u otvorenu borbu s neprijateljem koji je provodeći rasne zakone velikog Reicha nemilice uništavao i ubijao po banjiskim selima. Shvatili su da se jedino oružjem i organizirano mogu zaštititi od ustaškog terora“.

Adam Dupalo, banjiski partizanski prvorazorednik i predsjednik Sekcije 1. hrvatskog korpusa SABA RH, kazao je da je prije 72 godine, potpuni uspjeh postigla grupa od 42 ustanika iz sela Vlahović, Gornji Drenovac, Veliki Šušnjar, Liščani i Banski Grabovac pod zapovjedništvom **Vasilja Gačeše**

i **Adama Mrakovića Dmitrovića** koja je napala općinu, željezničku stanicu i ciglanu u Banskom Grabovcu. U noći 23./24. srpnja 1941. godine, odred Vasilja Gačeše likvidirao je trojicu ustaša, a ostale zarobio. Ustaše su nakon uspjele partizanske akcije, za odmazdu, 24. i 25. srpnja zapalili sela Vlahović, Banski Grabovac, Ravno Rašće, Drenovac i druga naselja uz masovna ubijanja žitelja. Stradalo je 1286 mještana Srba na pragu svojih kuća!

U svom bijesu i nemoći protiv ustanika, neprijateljske snage palile su i nadalje čitava sela na Baniji, vršili masovna ubijanja i odvodili stanovništvo u logore. Manji dio Banijaca zajedno s grupom partizanskih boraca izvukao se na Šamaricu u zbijeg, zaključio je svoje izlaganje Dupalo.

B. M.

Split

Obnavljat ćemo antifašističke spomenike

•Grad Split i Udruga antifašista i antifašističkih boraca Splita svečano je obilježila 22. lipnja - Dan antifašističke borbe

Polaganjem vijenaca na gradskom groblju Lovrinac, ispred Spomen-kosturnice borcima NOB-a, na Groblju branitelja Domovinskog rata te ispred središnjeg križa, u organizaciji Grada i Udruge antifašista i antifašističkih boraca Splita, započelo je svečano obilježavanje Dana antifašističke borbe.

Nastavljeno je polaganjem vijenaca ispred Spomenika zatvaranim, progananim, mučenim i streljanima u Ulici Domovinskog rata, a središnja svečanost je održana u Muzeju grada Splita.

Josip Milat, predsjednik Udruge antifašista i antifašističkih boraca Splita, kazao je da će ponovno uputiti zahtjev Gradu da neke ulice ili trgovi dobiju naziv u spomen na žrtve fašizma i prvi splitski partizanski odred, a tražit će i da se na Štandarcu na Pjaci dopiše datum oslobođenja Splita.

- Antifašizam nije ideološka niti neka politička opcija, to je humanistička civilizacijska tekovina koja označava sjećanje na borbu protiv fašizma i nacizma. To je borba protiv bilo kakvog oblika diskriminacije, protiv svega onoga što narušava ljudske slobode i prava čovjeka. Mi smatramo da svatko ima pravo kreirati svoj život onako kako želi, ne zanima nas tko će s kim u brak, tko je kakve vjere, boje kože ili nacionalnosti. Sloboda jednog pojedinca prestaje

Svečanost u Splitu povodom Dana antifašističke borbe

onda kada počne narušavati slobodu drugoga. Branitelji iz Domovinskog rata su također antifašisti jer su ustali protiv agresije jednog naroda na drugi - kazao je prof. Josip Milat, i naglasio kako je Split bio okupiran, ali nikada pokoren grad.

Gradonačelnik **Ivo Baldasar**, obećao je da će početi obnavljati uništena spomen-obilježja NOB-a u Splitu.

- Fašizam je jedno od najvećih zala

čovječanstva. Bez obzira na naciju ili vjeru naši su se mladići, jedni od prvih u Europi, uključili u borbu protiv fašizma, postavili su temelje ne samo za razvoj tadašnje države već i za stvaranje slobodne Hrvatske - istaknuo je gradonačelnik Baldasar.

Ovom prigodom Josip Milat uručio je plaketu **Živku Gattinu** za poseban doprinos u borbi protiv fašizma.

D.N.

♦Kod spomenika zatočenoj djeci upriličen komemorativni skup u povodu njihova oslobođenja iz ustaškog logora

Na mjesnom groblju u Jastrebarskom ispred spomenika zatočenoj djeci (autor **Stivo Petanić**) upriličen je komemorativni skup kojem su nazočila izaslanstva SABA RH, UABA Karlovac, Samobor i Jastrebarsko, antifašistički borci i poklonici antifašizma iz Zagrebačke i Karlovačke županije. Skupu je prisustvovao i **Mijahlo Veljić**, preživjeli zatočenik (u to vrijeme bio je dvanaestogodišnjak), član Sekcije 8. kordunaške divizije SABA RH i **mr. Ivan Fumić**, član Predsjedništva SABA RH i autor knjige „Djeca – žrtve ustaškog režima“. Pozdravne riječi uputili su **Domagoj Šlat**, dogradonačelnik Jastrebarskog i **Vinko Kelečić**, predsjednik UABA Jastrebarsko, te **Ljuban Miljković**, čelnik Sekcije 8. kordunaške divizije SABA RH.

-Kada je 4. kordunaška brigada na

PARTIZANI OSLOBODILI ZATOČENU DJECU

svom ratnom putu dolazila na Žumberak da pomogne daljnji razvoj narodnog ustanka u tom kraju, 26. kolovoza 1942. godine, oslobođeno je 727 djece iz zloglasnog logora. To je u toku narodnooslobodilačkog rata bila jedna od najvećih akcija oslobođanja djece iz fašističko-ustaških logora, istaknuo je **Petar Raić**, predsjednik ZUABA GZ i ZZ.

Dječji logor u Jastrebarskom osnovan je 12. srpnja i djelovao je do studenog 1942. godine. Logor je organiziran na tri lokacije: barake i konjušnice talijanske vojske, dvorac grofova Erdody i franjevački samostan. Tu su bila srpska dječeva od 6 do 14 godina starosti. Posebno treba napomenuti nehuman i grub odnos upraviteljice logora, redovnice **Berte Pulherije** koja je bila rodakinja ustaškog dužnosnika i ratnog zločinca **Mile Budaka**.

U logoru je bilo zatočeno preko tri tisuće djevojčica i dječaka, a za nepuna četiri mjeseca izgubilo je živote više od 1.100 djece.

Od 727-ro oslobođene djece, njih 597 nakon liječničkog pregleda krenulo je s 4. kordunaškom brigadom na Žumberak, gdje su smješteni po kućama. Nažalost, uslijedila je ustaška ofenziva u Žumberku, pa su preostala djeca ponovno otpremljena u sabirni logor u Samoboru, zatim u Zagreb, gdje ih je preuzeo Ministarstvo udružbe. U dječji logor Reka ustaše su transportirale nešto više od 2000 djece iz Jastrebarskog. Oba logora rasformirana su u studenom 1942. godine. Ukupno 1637 djece spašeno je posvajanjem u obiteljima Hrvata, građana Zagreba, Jastrebarskog i seljaka okolnih sela. Oko 450 djece preuzeo je Karitas iz Zagreba, a oko 300 djece ostalo je u dvorcima – bolnici do oslobođenja, 9. svibnja 1945. godine.

Da nije bilo hrvatskih obitelji koje su se, pod cijenu života založile za spas napuštene srpske djece, teško je zamisliti da bi ijedno dijete preživjelo uvjete u kojima su se u logorima nalazili.

B. M.

Sjećanje na strijeljane partizane Prvog splitskog odreda

♦U organizaciji Udruge antifašističkih boraca i antifašista Sinja i Splita u Sinju je obilježena 72. obljetnica formiranja i strijeljanja Prvog splitskog i solinskog partizanskog odreda

Kod spomen obilježja u Ruduši se većlikom broju okupljenih na početku svečanosti obratio se **Josip Milat**, predsjednik splitske Udruge antifašističkih boraca i antifašista, koji je okupljene podsjetio na događaje od prije 72 godine, kad su 28. kolovoza 1941. na tom području strijeljana 24 zarobljena pripadnika Prvog splitskog odreda. Podsjetio je kako su većina nevino stradalih mladića bili članovi Radničkog nogometnog kluba (RNK) Split.

Nakon intoniranja Lijepe naše i minute šutnje za poginule partizane, na spomen obilježje položeni su vijenci i zapaljene svijeće. Vjenčice su zajedno položili izaslanstva gradova Sinja i Splita te Županije splitsko-dalmatinske, udruga antifašista Sinja, Splita, Solina i Makarske, zatim predstavnici SDP-a Sinja i Makarske, te RNK Split i obitelji poginulih. Kao i proteklih godina, komemoraciji su nazočili i mlađi uzrasti RNK Split, na čelu s predsjednikom kluba Slavenom

Žužulom. U prigodnom govoru Žužul je istaknuo kako će se RNK Split trajno sjećati svojih hrabrih članova koji su prije 72 godine dali svoje živote, zbog toga što su se borili za slobodu.

„Ovo treba biti mjesto koje spaja, a ne razdvaja ljude po bilo kojim političkim i drugim osnovama“, kazao je Žužul koji je zajedno s bratom Jozom 2009. obnovio spomenik strijeljanim partizanima u Ruduši.

Okupljenima su se kratko obratili i

gradonačelnici Sinja i Splita, **Ivica Glavan** i **Ivo Baldasar**.

U prigodnom glazbenom programu nastupila je klapa ‘Rebatajica’ iz Stobreča. Prije Ruduše, izaslanstva antifašističkih udruga Splita i Sinja te obitelji stradalih pripadnika prvog splitskog partizanskog odreda položili su vijence i u Košutama. Ovom prigodom po prvi puta na polaganju vjenaca pridružila su se izaslanstva Grada Trilja te predstavnici braniteljskih udruga iz Domovinskog rata, predvođeni dogradonačelnikom **Ivanom Žolom**.

Jedan od organizatora ovog obilježavanja, predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Sinja i Cetinskog kraja **Ante Veselica**, na kraju jenaglasio:

„Možemo slobodno kazati kako su današnju Hrvatsku u AVNOJ-skim granicama stvorili antifašisti, a hrvatski branitelji u Domovinskom ratu je obranili i sačuvali u istim granicama“, zaključio je Ante Veselica.

J.K.

Komemoracija kod obnovljenog spomenika u Ruduši

Šahovski turnir pod pokroviteljstvom SABA RH

Pod pokroviteljstvom Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske Dan antifašističke borbe i Dan državnosti Republike Hrvatske obilježili su šahisti na zagrebačkom „Branimircu“ brzopoteznom šahovskim turnirom, održanom 21. lipnja 2013. Turnir je organizirao Šahovski klub osoba s kroničnim dišnim bolestima „Aer“, a tehničku pomoć pružilo je Društvo za šahovsku kompoziciju i zagonetaštvo Zagreb.

Prije početka turnira okupljenima se kratkim govorom obratio **Dejan Glišić**, član SABA RH i dragovoljac Domovinskog rata RH, naglasivši kako nas ova dva državna praznika svojom vremenskom blizinom jasno podsjećaju da je hrvatski antifašizam čvrsto utkan u temelje hrvatske državnosti.

Pobjedio je prvokategorik **Damir**

Kovačić s osvojenih 5,5 bodova i tako potvrdio da je igrač u usponu i dobro

nim kriterijima nadmašio trećeplasiranog majstora **Deana Zečevića** i četvrtoplasiranog majstora **Antu Jurkovića**. Najuspješniji igrač s kroničnom dišnom bolescu bio je **Hrvoje Plešnik**, najuspješnji senior stariji od 65 godina **Branko Mišković**, a najstariji igrač devedesetgodišnji **Mihailo Smoljanović**.

Poredak na turniru: 1. **Damir Kovačić** 5,5 bodova, 2. **Vjekoslav Nemeć**, 3. **Dean Zečević** i 4. **Ante Jurković** s po 5 bodova, 5. **Darko Mikec** 4,5 boda, 6. **Aleksandar Vukić**, 7. **Hrvoje Plešnik**, 8. **Milivoj Mitrović** i 9. **Branko Mišković** s po 4 boda, 10. **Ivan Novaković** i 11. **Dejan Glišić** s po 3,5 boda, 12. **Robert Govorko**, 13. **Milan Tušek**, 14. **Đuro Babić**, 15. **Darijan Mišak**, 16. **Mihailo Smoljanović**, 17. **Bruno Sontag** i 18. **Ivan Dombaj** s po 3 boda itd.

D.G.

Pobjednici turnira s lijeva na desno: Dejan Glišić, Vjekoslav Nemeć, Damir Kovačić i Dean Zečević. Sjede: Branko Mišković, Mihailo Smoljanović i Hrvoje Plešnik

formi. Drugo mjesto s osvojenih 5 bodova zauzeo je **Vjekoslav Nemeć**, također mladi prvokategorik u usponu, te po dodat-

Kampor

•Studenti Fakulteta političkih znanosti iz Zagreba na Rabu snimaju film o talijanskom fašističkom logoru Kampor koji je djelovao 1942/43. godine

Over će se godine proslaviti 70. obljetnica oslobođenje logora Kampor, prvi put u Hrvatskoj, članici Europske unije. U programu će sudjelovati država Slovenija, antifašističke udruge iz Italije, SABA Republike Hrvatske, Udruga antifašista Raba, Grad Rab i Fakultet političkih znanosti iz Zagreba. Radi toga studenti Fakulteta političkih znanosti na Rabu snimaju film o talijanskom fašističkom logoru Kampor koji je djelovao 1942/43. godine. U ekipi su **Ivan Granić** i **Renata Šimić**, studenti četvrte godine studija novinarstva, **Ivan Pepić** i **Dominik Knezović** studenti druge godine studija politologije.

Nakon Raba snimat će na Molatu, Hvaru i Visu. Film je uključen u projekt Europske unije ECOSMEG o građenju tolerancije među narodima i suočavanju s prošlošću. Projekt vodi prof. **Hrvoje Špehar**. Film će biti prikazan u Rabu

Studenti snimaju film o logoru

na danima obilježavanja 70. obljetnice oslobođenja Logora Kampor u rujnu ove godine, u sklopu znanstvenog skupa o talijanskim logorima.

O sjećanjima na dane kad je na Rabu bio logor, studenti su razgovarali s **Ivom Perkićem** na Groblju žrtava logora, **Nevenkom Jurešić** na polju gdje je bio logor (tamo nažalost više nema tragova zločina) i **Vinkom Sušićem Načetom** na rapskoj rivi, gdje su se iskrcavali okupatori i njihove žrtve. Očevici su ispričali u kameru kako su doživjeli talijansku okupaciju i osnivanje logora, o Rabljanim koji su svoju hranu davali djeci u logoru, dolasku logoraša na Rab, sjećanjima na zloglasnog zapovjednika **Cuiulia** koga su zvali Zmija, o talijanskim vojnicima među kojima je bio mali broj fašista te o talijanizaciji hrvatskog stanovništva. Pričali su kako su talijanski fašisti u logor Kampor zatočili oko 15.000 interniraca Hrvata, Slovenaca i Židova u kome je za nepunih šest mjeseci umrlo od gladi i bolesti više tisuća interniraca, od toga 163 djece. Nažalost zbog uništene dokumentacije danas znamo samo imena 1490 umrlih.

Logor je oslobođen čak tri dana nakon kapitulacije Italije jer se predaj protiv zloglasni komandant logora fašist Vin-

czenzo Cuiuli. Na predaju su ga 11. rujna 1943. prisilili novoosnovana vojna jedinica logoraša Rapska brigada i rapske partizanske jedinice. Zanimljivu priču ispričao je studentima **Vinko Načeta** o talijanskim vojnicima koji su kapitulaciju dočekali s veseljem i uzvicima "guerra e finita", rat je završen.

Pjevali su tada zajedno logoraši i čuvari. Na harmonici je svirao bivši logoraš **Ivan Srdoč** iz Srdoči, a pjevali svi zajedno hrvatske, slovenske i talijanske pjesme. Jedan je Talijan, operni pjevač, čuvan u logoru, zapjevao pjesmu Beniamina Gilia "Mamma". Suznim očima čuvari i logoraši slušali su i mislili na povratak svome domu i najbližima. Svima je bilo dosta rata.

Nakon slavlja talijanske su čuvare internirci i Rabljani mirno otpratili do brodova na rapskoj rivi i na odlasku pozdravili. Nisu im sudili, pustili su ih da zlo iz sebe sami istjeraju, jer to im je bilo teže nego da su im to učinili internirci i Rabljani. Ali, nažalost u Italiji nikada nitko nije odgovarao za žrtve u Kamporu pa pouka očito nije oplemenila duše onih koji su zlo učinili. Nadajmo se da će to učiniti mladi jer znaju da se povijest ne može mijenjati, ali "njen odraz može promijeniti svijet".

Ivo Barić

Župnik antifašista zabranio oproštajni govor

Priopćenje o skandalu u Ivancu

Predsjedništvo Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Varaždinske županije uputilo je priopćenje redakcijama »Varaždinskih vijesti« i »Varaždinskog tjednika«, koje to nisu objavile. Tekst priopćenja dostavili su i biskupu varaždinskom Josipu Mrzljaku od kojeg, kako upozoravaju, do danas nisu primili nikakav odgovor, objašnjenje ili ispriku!

»Glas antifašista« objavljuje u cijelini to priopćenje kojeg je potpisao predsjednik ZUABA Varaždinske županije Vinko Oreški.

»Članovi Predsjedništva Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Varaždinske županije okupili su se 13.06.2013. da bi održali komemorativnu sjednicu povodom smrti istaknutog člana, antifašista i dugogodišnjeg predsjednika Udruge antifašističkih boraca i antifašista Ivana DRAGUTINA TURČINA, te na taj način uz nazočnost obitelji izrazili posljednju počast i zahvalu za njegov doprinos očuvanju tekovina antifašizma.

Uobičajeno je da se od pokojnika, svojih članova oprštamo na posljednjem ispraćaju na grobljima, oproštajnim govorom, ali našem članu Dragutinu Turčinu to nismo mogli učiniti jer je to zabranio župnik Župe u Ivancu Zoran Gložinić. Uvjetovao je obitelji da će obaviti obred katoličkog pokopa, iako je on bio borac i komunist, uz uvjet da nema oproštajnog govora antifašista. U protivnom on će prekinuti obred i napustiti ga. Prepustili smo obitelji da odluči, a njima nije bilo do toga da se konfrontiraju, da imaju eksces i nemoguć pristup budućoj suradnji sa župnikom.

Predsjedništvo ZUABA-e Varaždinske županije izražava iznenađenje i ogorčenje takvim diskriminirajućem pristupom pravu svakog pokojnika da se od njega posljednji put javno oproste svi oni koje je zadužio i koji to smatraju potrebnim. Dragutin Turčin u vrijeme NOB-a bio je dječak od 14 godina, pomašao je pokret, nije bio borac, ali je bio opredijeljeni zagovornik antifašizma. Živio je časno i pošteno, bio dugo godina sudac za prekršaje u Ivancu i predsjednik Crvenog križa.

Mnogi građani, poznavatelji pokojnog, bili su izneđeni, prilazili nam na pogrebu sa pitanjem kako se to nitko u ime antifašističke organizacije nije oglasio govorom, pa ovim putem želimo obavijestiti javnost da nažalost to nismo mogli. Treba znati da unatoč tome što to nije pravilo Crkve, unutar nje postoje pojedinci koji sude i prosuđuju ideoološkim neistomišljenicima, zaboravljajući na Božje milosrđe, vrijednosti čovjeka i čovjekoljublje«.

Policija spriječila bombaške napade neonacista

Policija je u srijedu 17. srpnja ove godine upala na lokacije u Njemačkoj, Švicarskoj i Nizozemskoj u potrazi za dokazima o planiranim terorističkim napadima krajnjih desničara koji se zovu "Odred vukodlaka", objavile su njemačke vlasti.

List *Der Spiegel* objavio je na svojoj internetskoj stranici kako sumnjuju da je ta skupina planirala bombaške napade te da se ugleda na komandose 'Vukodlake' koje su nacisti pred kraj Drugoga svjetskog rata htjeli slati iza neprijateljskih linija.

Ured njemačkog državnog odvjetnika objavio je kako je glavni cilj te skupine potkopavanje njemačkoga političkog sustava i dodao: "Sumnja se da su u tu svrhu kanili izvoditi i terorističke napade".

Njemačke su vlasti pod snažnim pritiskom da odlučnije reagiraju na prijetnje krajnje desnice otkako je 2011. slučajno otkrivena neonacistička čelija Nacionalosocijalističko podzemlje (NSU) koju sumn-

Neonacisti su planirali i terorističke napade

jiće da je od 2000. do 2007. ubila osmoro Turaka, jednog Grka i jednu njemačku policajku.

Posljednjem preživjelom članu te skupine upravo se sudi, a taj je slučaj

pokrenuo optužbe da, unatoč njemačkoj nacističkoj prošlosti, policija nedovoljno reagira na nasilne aktivnosti krajnje desnice.

A.H.

OBLJETNICA PRVOG SOLINSKOG PARTIZANSKOG ODREDA

◆ U povodu 72. obljetnice Prvog solinskog partizanskog odreda u Solinu je 8. kolovoza održana prigodna svečanost, u organizaciji Udruge antifašista grada Solina, uz prigodne govore i kulturni program, te polaganje vijenaca i cvijeća

Na rodnoj kući narodnog heroja Antiše Vučićića, borca Odreda, gdje se nalazi Spomen ploča, trojica mlađih antifašista položili su vijenac. Prigodnom riječju obratio se predsjednik Udruge antifašista grada Solina **Ante-Tonći Vetma**. Kulturni program izvele su ženske klape „Besida“ iz Klisa i KGD „Mosora“ iz Klis-kose.

Obilježavanje je nastavljeno na lokitetu Voljak - Rupotine, gdje se nalazi razvalina od srušenog spomenika Prvom solinskom partizanskom odredu. Nakon što su delegacije položile vijence na platou ruševine, i nakon glazbene točke KGD „Mosor“ iz Klis-kose, prigodni govor održao je Joško Vukšić, član predsjedništva UABA grada Solina. Narodnom zboru obratio se i predsjednik Zajednice udruge antifašističkih boraca i antifašista Split-sko-dalmatinske županije **Krešimir Sršen**, koji je naglasio da su se od prvog dana talijanske okupacije i uspostave ustaškog režima i njegovih oružanih snaga, mladost, radništvo, seljaci i drugi antifašisti Solina i bliže okolice suprotstavili otporom, na kojeg je okupatorska i kvislinška vlast oružanim snagama odgovorila: hapšenjem, mučenjem i strijeljanjem pripadnika antifašističkog pokreta. Njihove zločinačke akcije nisu umanjile otpor. Naprotiv! Otpor je bio sve veći. U partizanske redove sve je više dolazilo dragovoljaca – partizanskih boraca.“

„Od svih vojski, jedino partizanski borci nisu imali svoju državu. Bili su sirotinska vojska, gola i gladna, vječno u pokretu. Bez vojarni i ležaljki, kuhinja i uniformi. Nisu imali plaću ni tvornice, logistiku i ekonomiju. Bolnice su im bili prostori šuma i vrleti, te pojate, bez zavoja, lijekova i instrumenata. Sunce ih je žeglo, a zima ih je ledila, kiša močila, a vjetar sušio u pokretu“, kazao je Sršen.

Sve te nevolje i neimaštine, naglasio je „mogla je samo izdržati pravedna, obrambena i oslobođilačka vojska s uzvišenim ciljevima, koja nije pitala, koliko košta sloboda.“

„U četrnaest stoljeća postojanja Hrvatske i hrvatskog naroda, nikada nikome nije pošlo za rukom, kao partizanskim borcima i borcima NOV, da nakon krvavog višegodišnjeg ratovanja i konačne pobjede

Polaganje vijenaca kod devastiranog spomenika na mjestu formiranja Prvog solinskog partizanskog odreda

vrate ili pripoji oteta, otuđena i darovana hrvatska ognjišta matici zemlje. Ne samo to, NOV oslobođila je narod od imperijalnog kraljevstva i od bijednog i zaostalog kapitalizma, da bi udarila temelje za jedno drugačije i pravednije društveno-ekonomsko i političko društvo (socijalizam i samoupravni- socijalizam) gdje je, ne slučajno, u solinskom bazenu – u tvornici cementa, osnovan Prvi radnički savjet.“

Ovo mjesto, na kojem se danas nalazimo, je mjesto gdje je srušen spomenik na spomen Prvom solinskom partizanskom odredu. Ova dva kamena koja su ostala su toliko velika, da čine ogromnu stijenu ponosa, u odnosu najad i bijedu rušitelja koji će, kad-tad, umrijeti u vlastitoj agoniji. Njima povijest nije ‘učiteljica života’, nego ‘opaka tužiteljica’.

Stoga, zadnji je čas, da teroru lažnih domoljuba, s ovog svetog mjesta, poručimo: Došao je moment da im se ne sklanjam s puta i da ne okrećemo glavu, nego da im jasno i odlučno pokažemo, gdje im je mjesto. A mjesto im je na smetištu. Monopol na domoljublje nije ništa drugo, nego zao duh koji truje ponos pobjede i tuga za sve one, koji su poginuli za slobodnu Hrvatsku. Oni vole Hrvatsku onoliko, koliko je mogu pljačkati, da bi im džepovi bili što puniji.

Antifašizam Hrvatske nezamisliv je u

današnje vrijeme, ako pobjeda u Drugom svjetskom ratu i u Domovinskom ratu nisu jedan te isti i nedjeljivi antifašistički pleter Hrvatske. Svi istinski rodoljubi i domoljubi žele bolju i perspektivniju Hrvatsku, uvijek antifašističku. Partizani i partizanke i hrvatski branitelji su bili i ostali naš ponos. Pridružujem se čestitkama formiranja Prvog solinskog partizanskog odreda s najvećim pijetetom i poklonimo se svima koji su dali svoje živote, da danas imamo slobodnu, samostalnu, suverenu i međunarodno priznatu RH.

Bez antifašizma ne bi bilo Hrvatske. Stoga antifašizam je naša konstanta i ostat će u temeljima Hrvatske, kao što je i u temeljima Europe – odnosno Europske Unije“, rekao je na kraju Sršen.

Predsjednik ZUABA Splitsko-dalmatinske županije Krešimir Sršen potom je uručio priznanje Zahvalnicu Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske RH drugu **Jošku Vukšiću** za poseban doprinos afirmaciji antifašističkih principa, za jačanje ljudskih prava i demokracije. Narodni zbor je završen zajedničkim recitalom kojeg je vodio **Borislav Spajić**, predsjednik Odbora za proslavu Udruge antifašista grada Solina. Druženje je nastavljeno uz skroman domjenak.

A.T.V.

Odlikovan branitelj i antifašist Romano Radetić

Ministar branitelja **Predrag Matić** uručio je odlikovanja 14-orici istaknutih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, u povodu proslave Dana pobjede i domovinske zahvalnosti i Dana hrvatskih branitelja.

Redom hrvatskog pletera, za osobiti doprinos razvitku i ugledu Republike Hrvatske i dobrobiti njezinih građana, odlikovan je i **Romano Radetić** iz Pazina, hrvatski branitelj i aktivni član Udruge antifašista. Radetić je i predsjednik pazinskog Časničkog zbornika hrvatskih branitelja koji primjerom pokazuje kako se može njegovati i razvijati dobra suradnja među braniteljskim i antifašističkim udruženjima.

Za odlikovanje su ga predložili Savez antifašista Istarske županije i Hrvatski časnički zbor Grada Pule.

Romano Radetić

Sa školama uskladen program zajedničkih akcija

•Po završetku školske godine Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Opatije održala je sastanak s ravnateljima i nastavnicima povijesti i etike svih opatijskih škola, na kojem je ocijenjen učinak zajedničkih aktivnosti u protekloj školskoj godini i na tim iskustvima utvrđen kalendar zajedničkih akcija za sljedeću školsku godinu

Sa spomenutom se praksom krenulo je pred šest godina, u želji da se staničnom dopunom školskih programa, koji su ocijenjeni ponegdje manjkavim, upotpuni obrazovni ciklus na području prezentiranja povijesti i valoriziranja etičkih i moralnih vrednota u suvremenom društvu.

U analizi proteklog prevladalo je zadovoljstvo učinjenim. Istaknut je organizirani obilazak opatijskog zaleđa sa srednjoškolcima te Hreljinom sa osnovnoškolcima. *Memento* u vili Antonio i *Dani antifašizma* u Opatiji 4 - standardno dobro. Uočeno je, međutim prilikom nekih događanja, osobito u proljeće, pomanjkanje koncentracije i koordinacije, vjerojatno zbog prebukiranog programa, obzirom na ostala školska zaduženja. Preporuka je da se ubuduće vodi više računa o kvaliteti negoli kvantiteti dogovorenog. U raspravi je i ove godine ponovljeno kako su neke realizirane inicijative pobudile znatan interes među učenicima, kako učešće pozitivno djeluje na njih, te kako valja u granicama raspoloži-

Nakon sastanka - zadovoljni učinjenim nazdravljuju za buduću suradnju

vih mogućnosti nastaviti sa započetim trendom.

Glede predstojećih aktivnosti usuglašeni su stavovi u odabiru akcija u kojima će se nastupiti zajednički. To znači da će UABA kao i do sada, za svaku od njih osigurati finansijsku

potporu, a škole će osigurati određeni broj učenika prema dogovoru. Poželjno je i učešće profesora povijesti. Eventualni popratni sat povijesti će se dogovoriti pred svaku akciju preko tajnice UABA.

Oleg Mandić

Ustrajati u borbi protiv iskriviljavanja istine

◆ Predstavnici Saveza udruga antifašista Karlovačke županije i Udruge antifašista grada Karlovca položili su cvijeće na centralni spomenik žrtvama fašističkog terora u Karlovcu. Time su obilježili Dan antifašističke borbe, Dan državnosti, ulazak u EU te 68. obljetnicu pobjede nad fašizmom

Predsjednik Udruge antifašista grada Karlovca **Mirko Miladinović** je istaknuo da su Karlovac i njegova okolica oduvijek bili i ostali na braniku Domovine i svog naroda od svih vrsta napada. Naša poruka, zavjet i obveza s ovog mjesta je da zbog pjeteta prema stvarnim žrtvama rata i porača prestanemo prevrtati njihove kosti, damo im mir i poštovanje. Nemojmo nasjedati manipulatorima, lažima, poluistinama, mržnji i izmišljotinama. Mnogi nam predbacuju da je vrijeme da prestanemo podsjećati što se dogodilo prije 70 i više godina, a sustavno se prešućuju uništenja spomenika, iznose netočne brojke o žrtvama i događajima.

Nacifašizam je poražen 1945. godine, ali nažalost korijen nacifašizma nije uništen. I baš zato antifašisti se zajedno sa zdravim snagama moraju sjećati i boriti protiv iskriviljavanja povijesne istine, naglasio je Miladinović.

Skupu kod centralnog spomenika žrtvama fašističkog terora, uz sudionike NOB-a, prisustvovali su predstavnici branitelja iz Domovinskog rata, predstavnici Matice umirovljenika Karlovac te istaknuti antifašist **Josip Boljkovac**.

Skup kod centralnog Spomenika žrtvama fašističkog terora

Vijenac je položio i uputio čestitku u povodu Dana antifašističke borbe i dograđonačelnik **Dubravko Delić**. I ovog puta na obilježavanju Dana antifašističke borbe

nije bilo predstavnika Karlovačke županije, a župan se ispričao i poručio da se nije mogao pojavit zbog zauzetosti.

K.T.

Osijek

„Fašizam danas - kako ga prepoznati“ bila je tema okruglog stola, koji je prigodom Dana antifašističke borbe organizirala Udruga antifašističkih boraca i antifašista Osijek na Evandeoskom teološkom fakultetu u gradu na Dravi.

Na Okruglom stolu sudjelovao je i bivši predsjednik Republike Hrvatske i počasni predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH **Stjepan Mesić**, koji je istaknuo da je fašizam i danas opasnost, kako u Hrvatskoj, tako i u Europi.

Stanje nije idealno u Hrvatskoj, gdje su fašističke poruke bile najglasnije 90-tih godina, no i danas se često čuju poruke, koje su, kako je istaknuto, posebice opasne za mladu generaciju. Skupu je nazočio i gradonačelnik Osijeka **Ivan Vrkić**, koji je uputio pozdravne riječi sudionicima. Nakon Okruglog stola najavljen je izdavanje zbornika radova

Okrugli stol o fašizmu danas

svih govornika kao i objava na web stranicama.

Povodom Dana antifašističke borbe u Perivoju kralja Tomislava u Osijeku položeni su vijenci na Spomen-ploču kos-

turnice, a u ime Grada Osijeka počast je odao gradonačelnik **Ivan Vrkić** zajedno sa svojim zamjenicima **Vladimirom Hammom** i **Denisom Ambrušem**.

J.M.

Sudionici Okruglog stola u Osijeku

Nedovoljne reakcije na pojavu fašizma i ustaštva

•Documenta - Centar za suočavanje s prošlošću, Građanski odbor za ljudska prava, Srpsko narodno vijeće i Židovska općina Zagreb organizirali su tribinu na temu „Odnos prema žrtvama fašizma, fašizmu i antifašizmu danas“ koja je održana 19. lipnja u Kući ljudskih prava u Zagrebu. Na tribini su govorili Zoran Pusić iz Građanskog odbora za ljudska prava, Vesna Teršelić iz Documente – Centra za suočavanje s prošlošću, Aneta Lalić iz Srpskog narodnog vijeća i Sanja Zoričić Tabaković iz Židovske općine Zagreb

Usustret Danu antifašističke borbe govorili su o korijenima fašizma i nacizma, o pravu mladih na učenje povijesti utemeljene na činjenicama, o očuvanju antifašističkog nasljeđa i naprima za očuvanje uspomene na žrtve.

Devedeset godina u Hrvatskoj je srušeno i oštećeno više od 3.000 antifašističkih spomenika, a tek je nekolicina njih obnovljena. Na skupu je istaknut i poseban značaj da će 29. lipnja ove godine, u povodu Dana sjećanja na Jadovno 1941., po drugi put biti otkrivena obnovljena ploča u uvali Slana, jednom od lokaliteta velebitsko – primorskog sustava ustaških koncentracijskih logora. Unutar tih logora je u 132 dana postojanja 1941. mučki ubijeno na desetke tisuća ljudi. Spomen – ploča je uništena devedesetih, obnovljena 2010. godine i odmah potom ponovo srušena. Ovogodišnja obnova registriranog kulturnog dobra bit će posvećena žrtvama logora na Slani kao i žrtvama prvog dječjeg i ženskog logora u selu Metajna, najavljeno je na tribini.

Sudbina ovog lokaliteta, jednog u nizu, koji je usprkos obnovi doživio ponovnu devastaciju, otvara niz pitanja o tome na koji način institucije Republike Hrvatske vode brigu o mjestima sjećanja na masovna stradanja Srba, Židova, Roma kao i Hrvata koji su se na bilo koji način usprotivili ustaškom režimu ili su pak kao takvi protumačeni.

Zbog brojnih pokušaja revizionizma i pokušaja rehabilitacije nacizma i ustaštva, u Hrvatskoj ima dosta razloga za zabrinutost, rečeno je na tribini. S obzirom da je tribina održana pred Dan antifašističke borbe u Hrvatskoj, voditeljica Documente - Centra za suočavanje s prošlošću Vesna Teršelić naglasila je da mladi u Hrvatskoj danas još uvijek ne uče povijest zasnovanu na činjenicama.

- Za spomen područje Jasenovac koje jedino institucionalno njeguje sjećanja na žrtve rata u Hrvatskoj kroz stradanja u tom nekadašnjem logoru, iz budžeta se izdvaja ukupno 2.250.000 kuna, što iznosi

Govornici na tribini bili su Anita Lalić, Vesna Teršelić, Zoran Pusić i Sanja Zoričić Tabaković

0,75 promila ukupnih budžetskih izdvajanja za kulturu, a to se bitno ne povećava ni sredstvima za godišnju komemoraciju. Općenito nije riješeno pitanje obilaska mjeseta stradanja na lokalnom nivou, koja čak nisu ni označena, osim zalaganjem pojedinih lokalnih sredina, kao u Koprivinci gdje su obnovljena obilježja na mjestu prvog ustaškog konclogora Danica, rekla je Teršelić. Ona je i podsjetila da u Zagrebu ne postoji muzej posvećen Drugom svjetskom ratu, kao i da još nije uspjela inicijativa da se spomen-domu u Glini, sagrađenom na mjestu gde su ustaše u crkvi 1941. pobili preko tisuću Srba, vrati njegovo staro ime, nego se i danas zove Hrvatski dom.

Predsjednik Građanskog odbora za ljudska prava Zoran Pusić naglasio je da nacizam, fašizam i njegove regionalne varijante nisu prevladano povijesno pitanje koje je bilo bitno od 1933. do 1945., već su elementi na kojima se fa-

šizam zasniva postojali kroz cijelu povijest u ljudskim društvima. Podsjetio je na stoljetne progone vještica, Roma, Židova i drugih.

Sanja Zoričić Tabaković iz Zagrebačke židovske općine govorila je o Shoah akademiji koja podučava učenike i studente o holokaustu i genocidu u Drugom svjetskom ratu. Dodala je da se već tri godine kao članica Savjeta spomen područja, bori da se promijeni "krajnje neprimjerena" muzejska postavka u Jasenovcu.

Ona je u raspravi navela i da je "u Hrvatskoj na djelu puzajući fašizam pred kojim društvo zatvara oči", ističući da je sadašnji državni vrh, kao ni jedan prije njega, vrlo antifašistički orientiran, ali da se institucije, uz časne izuzetke, ne postavljaju dovoljno odlučno prema onima koji agresivno promoviraju vrijednosti nacizma i ustaštva.

R.I.

• Nakon što su Koordinacija židovskih općina, Udrženje „Jadovno 1941.“, Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i Srpsko narodno vijeće postavili 29. lipnja 2013. spomen-ploču žrtvama Slane i Metajne (dijelovima kompleksa ustaškog koncentracijskog logora Jadovno) na otoku Pagu, ploča je uništена u noći sa 18. na 19. srpnja

Policija traga za počiniteljem protiv kojega će biti podnesena kaznena prijava mjerodavnom državnom odvjetništvu.

Ploča je zaštićeno kulturno područje, upisano u Registar nepokretnih kulturnih dobara regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Rijeci.

„Zahtijevamo da se počinitelji ovoga kaznenog djela, ali i onih prethodnih, pronađu i procesuiraju u skladu sa zakonima i hrvatskim Ustavom“, piše u priopćenju za javnost koje su potpisali predsjednik Koordinacije židovskih općina u Hrvatskoj **Ognjen Kraus** i predsjednik Srpskoga narodnog vijeća (SNV) **Milorad Pupovac**.

„Ovo je već treći put da je spomenik žrtvama ustaškog logora smrti uništen. Prvi je puta ploča postavljena 1975., a uništena 1991; obnovljena je od strane navedenih organizacija 2010. kada je potrajala tek dva dana.

Logori smrti Gospić-Jadovno-Pag osnovani su sredinom travnja 1941. U ovom kompleksu je ubijeno više desetaka hiljada Židova i Srba iz svih krajeva tzv. Nezavisne države Hrvatske. U logore Slana (za muškarce) i Metajna (za žene i djecu) na Pagu dopremani su u najvećem broju zatočenici iz radnog logora Ovčara, nedaleko od

Ponovno uništen spomenik žrtvama ustaškog logora

Spomen-ploča žrtvama ustaškog logora na Pagu koja je tri puta uništavana

Gospića. Na osnovu talijanskih dokumenata i svjedočenja preživjelih, utvrđeno je da je vrlo velik broj ljudi umoren i bačen u more već u Paškom kanalu, na putu do Pag. Životni izgledi zatvorenika i zatvorenica mjereni su nezamislivom mržnjom, ustaškim hirovitim mučenjima, silovanjima i planskim pogubljenjima. Posljednji logoraši Slane bili su prvi zatočenici i graditelji logora Jasenovac. Neki istraživači procjenjuju da je na Pagu pobijeno oko 8.000 žena, djece i muškaraca.

Sedam decenija nakon osnivanja ustaških logora smrti predstavnici naroda žrtava prinudeni su još jednom podsjetiti na razmjere zla ustašta i fašizma koje se danas sustavno negira, umanjuje ili prešućuje“, kaže se u priopćenju i zaključuje:

„Nedopustivo je da po treći put nema reakcije nadležnih organa, da nema reakcije onih koji su dužni štititi baštinu i sjećanja na žrtve Drugog svjetskog rata i na tekovine antifašizma. Gotovo je nevjerojatno da su predstavnici naroda žrtava i antifašisti usamljeni u ukazivanju na porast revizionizma u svim sferama društva. Ravnodušnost prema tome ne samo da vrijeđa spomen na žrtve nego i otvara prostor za fašistoidno ponašanje mlađih sugrađana koji svoje odrastanje proslavljaju pjevanjem ustaških pjesama na gradskim trgovima, prijestolnici ili u podnožju spomenika u Jasenovcu. Takve pojave u Hrvatskoj danas ne smiju biti problem isključivo predstavnika manjinskih skupina već bi trebale biti predmet interesa hrvatske državne politike“.

A.H.

Zagreb

SUSRET BRANITELJA I ANTIFAŠISTA

Kao i ranijih godina, i ovog su ljeta pripadnici udruge „Branitelji Hrvatske“ ugostili poveću skupinu članova Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Grada Zagreba i Zagrebačke županije.

U ugodnom ambijentu izletišta „Tomislavac“, **Zlatko Margetić**, umirovljeni satnik Hrvatske vojske i dopredsjednik udruge „Branitelji Hrvatske“, upoznao je sudionike skupa s djelovanjem i ustrojem jedne od najuspješnijih braniteljskih organizacija u Hrvatskoj, istaknuvši, među

nim, potrebu još jačeg i bližeg povezivanja antifašističkih boraca i antifašista s braniteljima. **Mladen Matijašec**, potpredsjednik ZUABA GZ i ZZ zahvalio je na gostoprstvu svojim domaćinima te izrazio nadu da će se u budućnosti osnažiti međusobna suradnja članova i braniteljske udruge i antifašističkih boraca i antifašista.

Zajedničkom susretu nazočili su i **Stjepan Mesić**, počasni predsjednik SABA RH i **Josip Manolić**, antifašistički prvorobac i predsjednik Vlade RH 1990.-1991. go-

dine. Upriličena je i tribina: *Sustav veza i telekomunikacija u Domovinskom ratu* koju je vodio ing. **Zlatko Cišper**, umirovljeni brigadir Hrvatske vojske. Prisutnim članovima ZUABA GZ i ZZ, uručena je knjiga „Zapovjedništvo Zbora narodne garde Republike Hrvatske 1991. godine“. Nakon rasprave, uslijedio je zajednički ručak i druženje branitelja i antifašista u opuštajućoj atmosferi na vrhu Medvednice.

B. M.

Sedamdeseta godišnjica Istarske partizanske čete

•Na brdu Rušnjak kraj Baderne na Poreštini okupilo se 28. srpnja nekoliko stotina antifašista koji su sudjelovali na obilježavanju 70. obljetnice odlaska mještana tog kraja u partizane. Proslavu su zajednički organizirali Savez antifašističkih boraca i antifašista Grada Poreča, Odbor za obilježavanje godišnjice Rušnjaka, Udruge dragovoljaca i veterana Domovinskog rata Poreč, a pod pokroviteljstvom Grada Poreča - Parenzo

Govoreći na tom skupu porečki gradonačelnik **Edi Štifanić** je naglasio da je Rušnjak za sve koji žive na ovim prostorima puno više od legendarnog mjesta, on je simbol stoljetne borbe Istre za pripojenje Hrvatskoj. Podsetio je da se prije 70 godina na Rušnjaku pokraj Baderne okupila prva organizirana skupina partizana iz ovog dijela Istre, koja je predvođena narodnim herojem Joakimom Rakovcem, otišla prema Lici i Gorskom kotar u Nardonooslobodilačku vojsku.

Antifašizam nije samo povijest, njegove su vrijednosti trajne, rekao je Štifanić i upozorio da i danas moramo imati snage i mudrosti da trajne vrijednosti antifašizma čuvamo za sadašnjost i budućnosti. Posebno smo ponosni na činjenicu da je antifašizam bio i ostao dio našeg identiteta i što smo bezbroj puta pokazali da u otvorenoj, tolerantnoj i miroljubivoj Istri nema mjesta

mržnji, diskriminaciji, nasilju i agresiji. Drago mi je što smo se okupili u tako velikom broju, neka to bude i poruka ovog skupa, još nas ima i neka se naš glas još nadaleko čuje, zaključio je svoj govor gradonačelnik Štifanić.

Među uzvanicima bili su počasni predsjednik Saveza antifašističkih boraca i bivši predsjednik RH **Stjepan Mesić** i istarski župan **Valter Flego**.

Istarski župan Valter Flego kazao je kako je najbolja demokracija u autonomiji gradova te kako moramo sačuvati političku i gospodarsku stabilnost Istre. Siguran sam da ćemo istarskim zajedništvom proći sve prepreke jer zajedničkim

snagama i aktivnostima mi to možemo, zaključio je Flego.

S osobitim zadovoljstvom prihvatio sam poziv Grada Poreča - Parenzo i Saveza antifašističkih boraca da budem ovdje na legendarnom Rušnjaku, rekao je **Stjepan Mesić**. Želio sam da se zajedno sjetimo onoga što se dogodilo prije sedam desetljeća, kada je ovdje formirana Prva Istarska partizanska četa koja je potom

oni udružili u zajedničkoj borbi protiv nacističkih okupatora i njihovih domaćih pomagača, naglasio je **Mesić**.

„I sada bi nam netko, u ime demokracije, htio prikazati ustašku državu u ružičastim bojama, a njezine zločine – ako ih već ne može do kraja negirati – onda svakako relativizirati. To ne prolazi, niti će ikada proći! U ustaškoj državi zločin nije bio iznimka, nije bio eksces. Zločin je bio program! Tako jest, to govore neoborive činjenice! Nažalost, živimo u prilikama u kojima je svakome, u ime pogrešno shvaćene slobode govora i izražavanja mišljenja, dozvoljeno da – doslovno – govori što hoće, da izmišlja, da laže i podmeće. I upravo tome svjedočimo – ponovo – posljednjih godina: kampanji – organiziranoj, smišljenoj i dobro finansiranoj – blaćenja Narodnooslobodilačke borbe i antifašista koji su u njih sudjelovali, odnosno onih koji

su otpor fašizmu platili glavom“ poručio je Mesić.

Minutom šutnje odana je počast svim poginulim borcima NOB-a i Domovinskog rata. Na skupu su bili nazočni i saborski zastupnik **Giovanni Sponza**, predsjednik Gradskog vijeća Grada Poreča – Parenzo **Adriano Jakus**, zamjenik gradonačelnika **Loris Peršurić**, predsjednik Udruge antifašista Poreč **Božo Štifanić**. Nakon govora i prigodnog programa u kojem su sudjelovali folkloraši i limena glazba KUD-a “Matko Laginja” iz Svetog Lovreča, zbora umirovljenika Rovinj „Nuvola“, uslijedilo je druženje.

J.T.

Svečanost na Rušnjaku u povodu 70. godišnjice formiranja Prve istarske partizanske čete

upućena u tada okupiranu Liku, u pomoć tamošnjim partizanima. Želio sam da se toga zajedno prisjetimo, ali i više od toga, da poručimo kako nećemo zaboraviti niti ćemo dozvoliti da bude zaboravljeno ono, što je tada zadivilo cijelu okupiranu Europu, ono što je u krajnjoj liniji omogućilo stvaranje samostalne hrvatske države prije dvadesetak godina. Niti ćemo dozvoliti onima koji nas, doslovno bombardiraju lažima iz dana u dan, sve agresivnije, sve bezobzirnije, da tim lažima zatru istinu. A istina jest i ostat će da su se narodi tadašnje Jugoslavije, među njima u velikom broju upravo građani Hrvatske i Srbi i Hrvati i pripadnici manjina, da su se svi

NAPUSTITI GOVOR MRŽNJE

•Obraćajući se nazočnima na komemorativnom skupu, **Milan Bandić**, zagrebački gradonačelnik, naglašio je da je krajnje vrijeme za temeljito čišćenje memorije i napuštanja govora mržnje – vrijeme je da novi naraštaji u skladu s demokratskim standardima EU obitelji žive sretnije i bolje od svojih očeva i djedova

Povodom 72. obljetnice proboga zatočenih antifašista i komunista iz ustaškog logora Kerestinec, upriličen je komemorativni skup, kome su nazočili antifašisti i antifašistički borci iz Zagreba, Zagrebačke županije, članovi Društva „Josip Broz Tito“ Hrvatske, političkih stranaka, tijela vlasti, te braniteljskih udružina. Okupljene je pozdravio **Josip Cetina**, član Predsjedništva UABA Samobor.

Ispred obnovljenog spomenika žrtvama ustaškog terora i spomen-ploče s imenima zatočenika (23. travnja 2010. godine **Milan Bandić**, gradonačelnik Zagreba svečano je otvorio novi spomenik), položeni su vijenci i zapaljene svijeće brojnih delegacija. Među njima, i izaslanstvo Grada Zagreba (**Milan Bandić**, **Darinko Kosor**, **Jelena Pavić-Vukićević** i **Slavko Kojić**), SABA RH (Ratko Maričić, Vinko Šunjara i Ivan Fumić), te Zveze združenj borcev Brežice, Krško i Stara ves (Stane Preskar, Ivanica Grubić i Cene Blažinč).

Antifašistički temelji Hrvatske

Evocirajući uspomene na herojske pothvate logoraša, **Milan Bandić**, gradonačelnik Zagreba, istaknuo je da je prije 72 godine na ovom mjestu, u 400 godina starom dvorcu, u mjesecu travnju 1941. osnovan ustaški logor za političke zatvorenicke, uglavnom lijevo orijentirane intelektualce, komuniste i antifašiste. U ovom sabirnom mučilištu bijaše zatočeno 115 logoraša, a preživjelo ih je i slobodu dočekalo samo 15. Njihova imena simbol su slobode i otpora, a svoje živote žrtvovali su za domovinu i oslobođenje od nacionašističkih okupatora. Osuđujemo zločin nad njima i duboko žalimo za nevinim ljudskim žrtvama. „S pjetetom i visokom moralnom svješću došao sam pred kerestinečki spomenik zapaliti svijeću i položiti cvijeće, odati dužnu počast i izraziti žaljenje za svima onima koji su ovdje bili zatočeni i mučeni, koji su trpjeli i patili, i na kraju bili pogubljeni“.

-Valja još jednom glasno istaknuti: bili su to redom ugledni zagrebački i hrvatski intelektualci, književnici i znanstvenici, novinari i publicisti, profesori i studenti, radnici i činovnici, seljaci i gimnazijalci... Dok su Hitlerovi topovi grmjeli, partizan-

Izaslanstvo Grada Zagreba položilo je vijenac na spomenik kerestinečkim žrtvama

ski otpor nije jenjavao, muze nisu zašutjene. U partizanskim su postrojbama, rame uz rame, bili i Vladimir Nazor i Ivan Goran Kovačić, i Antun Augustinčić i Vanja Radauš, i Zlatko Prica i Edo Murtić koji, zajedno s Andrijom Hebrangom, Ivanom Supekom i HSS-ovim prvacima, usred ratnog vihura, organiziraju u Topuskom Kongres kulturnih radnika. Zahvaljujući svima njima, danas u preambuli našeg Božićnog Ustava iz 1990. stoji: „Da demokratska i neovisna Hrvatska država počiva na antifašističkim temeljima i načelima ZAVNOH-a“, citira je Bandić.

„Ako se danas zapitamo za koje su se vrijednosti borili i kakve nam poruke šalju kerestinečke žrtve – odgovor je jednoznačan i nedvosmislen. Njihovi ideali, kao i motivi branitelja u Domovinskom ratu, bili su časni i plemeniti: a to su sloboda i demokracija, obrana ljudskog dostojaštva i obrana Domovine, borba protiv mračnih i okupatorskih sila zla“, kazao je zagrebački gradonačelnik.

-Da nije bilo teško zar bismo ikada postali 28. članica Europske unije. U tom smislu i novom kulturno-političkom kontekstu naša je dužnost i obveza da poboljšamo status Saveza antifašističkih boraca i antifašista Hrvatske i to na svim razinama: na gradskoj, županijskoj i državnoj. Kerestinečke žrtve obvezuju nas i opominju da smo u ratnim i u mirnodopskim prilikama pozvani djelovati u skladu s moralom, savješću i političkom odgovornošću.

Temeljito čišćenje memorije

„Zrelost svakog čovjeka i svakog društva mjeri se po tome koliko se hrabro suočava sa svijetlim i tamnim stranama vlastite prošlosti, s pobjedama i porazima, istinama i zabludama. Hrvatska memorija prepuna je stvarnih i simboličnih Kerestinaca, hrvatska zemlja još uvijek je zasijano minsko polje, gdje svako malo imamo ljudske žrtve. Sve su to bolne rane i otvorene rake koje uvelike određuju životne nas suvremenika, ali i naših potomaka. Stoga je krajnje vrijeme za temeljito čišćenje memorije i napuštanja govora mržnje; vrijeme je da novi naraštaji, u skladu s dosegnutim kulturnim, civilizacijskim i demokratskim standardima, žive sretnije i bolje od svojih očeva i djedova“, zaključio je Bandić.

Mladen Matijašec, potpredsjednik ZUABA GZ i ZZ, podsjetio je kako je noću između 13. i 14. srpnja 1941. godine grupa zatočenika napala ustašku stražu logora i oslobođila se. Međutim, zbog slabo organiziranog prihvata, oni su opkoljeni i nakon sukoba sa žandarmijom i ustaškim snagama većina je uhvaćena i pobijena. Tako je primjereno organiziran i izведен probor logoraša završio tragično, zbog propusta Mjesnog komiteta KPH Zagreb.

B. M.

Na antifašističku prošlost moramo biti ponosni

Svečano obilježavanje Dana antifašističke borbe u Međimurju

Tim povodom položeni su vijenci podno spomen-ploče zatočenima i mučenima u čakovečkom Starom gradu, pod Spomenik poginulim i nestalim hrvatskim braniteljima u Perivoju Zrinskih, spomeniku poginulima u 2. svjetskom ratu te na Spomen groblju u Svetom Jurju u Trnju.

Počast su odala izaslanstva Međimurske županije, Grada Čakovca, Općine Donji Kraljevec, Udruge antifašističkih boraca i antifašista Međimurske županije,

kao i Društva Josip Broz Tito. Na središnjoj svečanosti u Svetom Jurju u Trnju o značaju antifašističke borbe i doprinosu koji su joj dali Međimurci, govorili su predsjednik UABA-e Međimurske županije **Zvonko Golub**, načelnik Općine Donji Kraljevec **Miljenko Horvat** i međimurski župan **Matija Posavec**.

U svom prigodnom govoru, župan Posavec je naglasio da su Hrvati bili među prvim narodima u Europi koji su se digli na oružje protiv stranih zavojevača, ali i

♦Antifašistička borba jedan je od temelja moderne Hrvatske, a bez nje danas ne bi bilo ni Europe. Stoga na našu prošlost moramo biti ponosni, njegovati te tradicije, naglašeno je na obilježavanju Dana antifašističke borbe u Međimurskoj županiji

njihovih domaćih pomagača. Povjesna je činjenica da su građani Hrvatske od svih europskih nacija, u najvećem broju, obzirom na broj stanovnika, sudjelovali u antifašističkom pokretu.

Međimurci su u 2. svjetskom ratu, kao i u svim ratovima prije njega, za svoju slobodu dali velike žrtve. Želim naglasiti da zbog onih koji su dali svoje životе, ali i svih nas koji živimo u slobodnoj i demokratskoj Hrvatskoj, svoju povijest ne smijemo zaboraviti, a mlađe generacije moramo stalno učiti da je put do europske Hrvatske bio dug, krvav i trnovit.

Simbolika ova tri datuma, ustanak protiv okupatora, želja za samostalnom državom i dobrovoljan ulazak u društvo demokratskih i uspješnih zemalja velika je. Jednog dana sigurno ćemo ih obilježavati kao spomen na težak, ali uspješan put prema hrvatskoj slobodi i priključivanju društvu najboljih, rekao je župan.

K.T.

Koprivnica

Povodom obilježavanja Dana antifašističke borbe, u subotu, 22. lipnja zamjenik župana **Ivan Pal** u pratnji **Melite Samoborec**, predstavnice Grada Koprivnice i vijećnika Županijske skupštine položio je vijenac na Spomen području Danica. S njima je bio i ravnatelj muzeja Grada Koprivnice **Marijan Špoljar** koji je objasnio kako se krenulo s radovima na očuvanju ostataka logora, kao i na uređenju okoliša.

Nakon Danice, dožupan Pal uputio se sa svojim suradnicima na koprivničko gradsko groblje te je i tamo, kao i na Groblju palih boraca, te Židovskom i Pravoslavnom groblju položio vijence i lampione i prisjetio se događaja koji su zaslužni da i danas obilježavamo Dan antifašističke borbe.

K.L.

Vijenci na Spomen području Danica

Europski dan sjećanja na žrtve

Europski dan sjećanja na žrtve „svih totalitarnih i autoritarnih režima“ prigodnim polaganjem vijenaca i paljenjem svjeća obilježili su 23. kolovoza kod jame Jazovke, a poslijepodne u Jadovnom kod Gospića predstavnici središnje državne vlasti i diplomatskog zbora u RH, te članovi Vladinog Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih grobalja, grobalja žrtava Drugog svjetskog rata i grobalja poslijeratnog razdoblja. Vijence su položili izaslanik predsjednika RH general bojnik **Dragutin Repinc**, predsjednik Hrvatskog sabora **Josip Leko** i ministar branitelja **Predrag Matić**.

Predsjednik Sabora Josip Leko kazao je 23. kolovoza, nakon polaganja vijenaca kod spomenika Jadovno, da državna vlast oda-vanjem počasti žrtvama u jami Jazovka i u Jadovnom pokazuje okrenutost budućnosti i demokratskim vrijednostima i protivljenje dijeljenju žrtava totalitarnih sustava.

Radi se o civilizacijskoj ljudskoj gesti kojoj je cilj opomena svima onima koji bi se htjeli vraćati u totalitarne sustave, kazao je predsjednik Sabora Josip Leko.

Ministar branitelja Predrag Matić je kazao da je ovo prvi put u 23 godine novije hrvatske povijesti da ljudi „i jedne i druge političke orijentacije prihvaćaju činjenicu da postoje nevine žrtve i s jedne i s druge strane te da nema ‘naših i vaših’“.

Novinari su ministra Matića, koji je predsjednik Vladinog Povjerenstva, pitali hoće li ono moći odgovoriti na zahtjeve potomaka žrtava ustaškog logora Jadovno da se istraži broj žrtava u 32 jame kompleksa logora „Gospić-Jadovno-Pag“. Matić je odgovorio da je teško nakon 70 godina sve točno utvrditi, ali da će se sva mesta grobišta iz Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja obilježiti jedinstvenim spomenicima.

Također je kazao da će tehničke ekipe Ministarstva branitelja, koje vodi zamjenik predsjednika Povjerenstva pukovnik **Ivan Grujić**, gdje god bude moguće pokušati utvrditi broj žrtava, kako bi se zauvijek

Poruka predsjednika Josipovića

Predsjednik Josipović uputio poruku povodom obilježavanja Europskog dana sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih režima.

„Ahmići, Bleiburg, Jadovno, Jasenovac, Kampor, Križančev Selo, Ovčara, Paulin Dvor, Sarajevo, Sijekovac, Srebrenica, Tezno... Na ovom strašnom i predugačkom nizu boli, na desetcima spomenika i neobilježenih grobnica odao sam počast žrtvama rata, totalitarizma i mržnje, duboko vjerujući kako iz njihovih humaka više nikada ne smije klijati sjeme novog zla. Prošlost ne možemo mijenjati, ali iz nje moramo učiti.“

Obilježavajući Europski dan sjećanja na žrtve svih totalitarnih i autoritarnih režima, sjećamo se svih svih žrtava totalitarizma. Sjećamo se i žrtava ratova širom svijeta jer su i ratovi i nehumana djela za vrijeme rata u svojim korijenima često imali totalitarizam ili mržnju i prezir prema čovjeku i njegovu životu. Svjesni smo kako iskrenog pomirenja i oprosta nema bez uvažavanja žrtve, bez zajedničkog sjećanja i sučuti prema svim nevinim žrtvama.

Osudjivati totalitarne i autoritarne režime i tendencije, učiti o njihovim uzrocima i posljedicama te čuvati mir, demokraciju i ljudska prava, znači biti odgovoran prema budućnosti. Europa je u prošlom stoljeću imala i previše povjesnih lekcija koje se više nikada ne smiju ponoviti.

Zato, sjećajući se žrtava totalitarističkih režima i svih ratova, uz dostojanstvo i odgovornost, gradimo zajedničku Europu mira, pluralizma, demokracije i ljudskih prava“ poručio je predsjednik Josipović.

umanjio prostor za manipuliranje brojevima.

Pukovnik Grujić tome je dodao da su ove godine izvidima na terenu isključili mogućnost postojanja masovnih grobišta na nekoliko mjesta u Hrvatskoj za koja se tvrdilo da su grobišta.

“Vjerujem da je istina o masovnim stradanjima tijekom ratova jako važna jer se istina treba znati, te ćemo svugdje, gdje je to moguće istražiti teren da bismo povjesničarima, ali i Državnom odvjetništvu dali na uvid činjenice”, kazao je pukovnik Grujić za Hinu.

U ime SABA RH **Ivan Fumić**, također član Vladinog Povjerenstva, na pitanje je li njegovo današnje odavanje počasti žrtvama Jazovke nova stranica povijesti SABA, kazao je da on nikada nije osporavao nevine žrtve i jedne i druge strane.

“Nevine žrtve su nevine žrtve, ali da

bi se razumjela Jazovka, moramo vidjeti i Jadovno”, kazao je za HINU uz dodatno objašnjenje da su u Jadovnom žrtve ustaškog terora, a u Jazovki žrtve komunističkih zločina, ali da je dosta mržnje i da je najvažnije da se prošlost nikada ne ponovi.

Koordinatorica UN-a i stalna predstavnica UNDP-a **Louisa Vinton** izjavila da je ovdje u ime UN-a zbog toga što su ljudska prava osnovna misija UN-a, te da ju raduje što je hrvatsko društvo doseglo tu razinu poštivanja ljudskih prava da se može odati pijetet svim žrtvama.

Članovi Povjerenstva su predstavnici nekoliko ministarstava, HAZU, Instituta za povijest, predstavnici HBK, Mitropolije zagrebačko-ljubljanske i Međihata Islamske zajednice, HHO-a, SABA RH, udruge Hrvatski domobran, Udruge ratnih veterana i drugi.

S.T.

Predsjednik Sabora Josip Leko polaže vijenac u Jadovnom

Ministar branitelja Predrag Matić pali svijeću kod Jazovke

POČAST POGINULIM PARTIZANIMA

◆ U organizaciji Sekcije 1. hrvatskog korpusa pri SABA RH, stotinjak poklonika antifašizma (među njima i umirovljenici iz Doma Sloboština u Novom Zagrebu), a u povodu obilježavanja Dana antifašističke borbe, posjetili su podravska naselja Prugovac i Đurđevac

Prugovcu, na mjesnom groblju ispred spomen-kosturnice, gdje je pokopano 150 boraca 33. divizije, izaslanstvo Sekcije 1. hrvatskog korpusa (Nasta Latković, Slavko Cerjanec i Mersija Čeko Grujić) položilo je vijence. Održan je i sat povijesti. Nikica Vještica iz Udruge ABA Jug Zagreb govorila je o ratnom putu 33. divizije koja je u završnim operacijama sudjelovala u borbama i za oslobođenje Podravine. Ana Rakić, Stjepan Šafra i Ljeposava Barth bili su u izaslanstvu antifašista koje je položilo vijenac ispred spomen-poprsja prvoborcu Grguru Karlovčaninu i narodnom heroju Vilimu Galjera u Đurđevcu. Branko Božić, tajnik Sekcije 1. hrvatskog korpusa pri SABA RH podsjetio je na hrabrog borca Vilima Galjera, rođenog u Prugovcu, koji je zajedno s grupom partizana organizirao poznatu diverziju na telefonske uređaje u Glavnoj pošti u Zagerebu (rujan 1941. godine). Ovom diverzijom prekinute su telekomunikacijske veze Njemačke vrhovne komande s njihovim jedinicama u SSSR-u, Rumunj-

snimio: J. Kota

Skupina antifašista ispred Spomen kosturnice

skoj, Bugarskoj, Grčkoj, u Beogradu ..., a popravak uništenih uređaja trajao je sedam mjeseci.

Nakon službenog dijela obilježavanja

praznika, nastavljeno je s druženjem u ugodnom ambijentu jednog podravskog lokalja, uz poneku partizansku pjesmu.

Mirjana Držajić

KOMEMORATIVNI SKUP PODNO PAPUKA

Antifašisti obilježili stradanje 1368 civila

◆ Na ta zbivanja podsjetili su Kata Holjevac, predsjednica Udruge antifašista Požege, a tajnik udruge Kazimir Semunović pročitao je stihove inspirirane ovim stradanjem

Tragičan događaj tijekom ljeta 1942. godine kada su okupatorske snage zajedno sa ustašama u Sloboštini pod Papukom ubili i pobacali u pet seoskih bunara 1368 žena, djece i staraca s područja okolnih sela i Kozare (BiH) obilježili su 16. kolovoza komemorativnim skupom mještani ovog i susjednih sela, te Udruga antifašista i antifašističkih boraca Požege.

Na ta zbivanja podsjetili su Kata Holjevac, predsjednica Udruge antifašista Požege, a tajnik udruge Kazimir Semunović pročitao je stihove inspirirane ovim stradanjem.

Kod u Domovinskom ratu porušenog

spomenika - žene s malim djetetom u naručju, te na oštećenom Spomen-groblju gdje su kasnije u zajedničku grobnicu pokopane žrtve, vijenče su položila izaslan-

stva antifašističkih udruga Požege, Pakrac i Lipika, te Vijeća srpske nacionalne manjine Požeško-slavonske županije.

J.T.

Predsjednica Udruge antifašista Požege Kata Holjevac govori na skupu u Sloboštini pod Papukom

KOMEMORACIJA NA BONINOVU

•Udruga antifašista Dubrovnik organizirala je na Dan antifašističke borbe – 22. lipnja 2013. godine, komemorativni skup na Spomen groblju boraca Narodnooslobodilačkog rata na Boninovu

Uprisustvu brojnih antifašističkih boraca, antifašista i drugih poštovatelja, skupu je prisustvovao u ime Grada zamjenik gradonačelnika Dubrovnika **Željko Raguž**.

Poslije državne himne „Lijepe naše“ odana je počast poginulim borcima NOR-a, hrvatskim braniteljima i žrtvama fašističkih zločina, a potom je prigodno govorio **Marinko Vlašić**, predsjednik Udruge antifašista Dubrovnik. U Hrvatskoj je u četverogodišnjem NOR-u formiran ukupno 251 partizanski odred, što je 45 posto svih partizanskih odreda, koliko ih je u toku NOR-a formirano na cijelom području bivše Jugoslavije. To svjedoči o ogromnom doprinosu Hrvatske Narodnooslobodilačkoj vojsci i partizanskim odredima Jugoslavije. U toj borbi Hrvatska je dala iznimski doprinos pobjedi antifašističke koalicije, borci NOR-a oslobodili su svoju zemlju od okupatora, vratili hrvatskoj domovini Istru, Rijeku i Hrvatsko primorje, Zadar, naše otoke i dio kopnene Dalmacije, te konačnom pobjedom nad fašizmom svrstali nas među zemlje pobjednice u Drugom svjetskom ratu, rekao je, uz ostalo Marinko Vlašić.

Dramski umjetnik **Branimir Vidić - Flika**, glumac Kazališta Marina Držića kazivao je pjesme „Moj grob“ Ivana Gorana Kovačića i „Čamac na Kupi“ Vladimira Nazora, a vijenac Udruge antifašista Dubrovnik položili su **Kate Barbarić, dr.sc. Boško Skaramuca i Dubravka Baničević**.

Uoči Dana antifašističke borbe 21. lipnja, zamjenik župana **Davorko Obužen**, predsjednik Županijske skupštine **Ivan Margaretić** i županijska pročel-

nica za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelj **Nina Skurić** položili su vijenac i zapalili svjeću na Spomen-grobnici boraca NOR-a na Boninovu.

Vijenac je položio i svjeću zapalio i gradonačelnik Grada Dubrovnika **Andro Vlahušić** sa suradnicima, a počast poginulima u borbi protiv fašizma odali su i predstojnik Ureda državne uprave **Baldo Pušić**, te predstavnici policije i mornarice.

R.D.

Predstavnici Grada i Županije polažu vijence na Boninovu

Pazin

Upetak, 14. lipnja 2013. godine u Podbermu su se sastala Društva Josip Broz Tito iz Pazina i Poreča, zajedno s predstavnikom Grada Pazina, kako bi položili vijence na grob Vladimira Gortana i obilježili 60. godišnjicu dolaska Tita u Pazin i Beram.

U ime Društava govorili su **Miljenko Benčić, Alekса Ladavac i Martin Matošević**. Sva trojica su bila prisutna i na velikom narodnom zboru održanom 14. lipnja 1953. godine, na kojem je bilo prisutno oko 20 tisuća ljudi. Tada je zbor održan u povodu otkrivanja spomenika Vladimиру Gortanu, spomenika pod koji su položeni posmrti ostaci ovog narodnog heroja strijeljanog kraj Pule 1929. godine.

Govornici su se osvrnuli na opći povijesni kontekst dolaska Tita i tadašnje odnose između Jugoslavije i Italije te

Susret Društava „Josip Broz Tito“

Članovi Društava „Josip Broz Tito“ u Podbermu

evocirali uspomene na taj, tada veliki društveni događaj.

Na skupu je bilo prisutno 30-ak čla-

nova iz oba Društva, a predstavnik Grada Pazina na tom skupu je bio **Anton Findegle**.

Ljubica Trošt

Božo Leiner - ludbreški Che Guevara

♦ U selu Hrastovskom kraj Ludbrega stoji bista Bože Leinera i uz nju položeno cvijeće. O njemu se malo zna, povijest ga gotovo i ne spominje, a on je ratovao protiv ustaškog režima, dizao pobune, imao je „robinhudovske“ pothvate, zapljenjivao žito ustašama i zatim ga dijelio gladnom narodu, pišu „Varaždinske vijesti“ 2. kolovoza ove godine

Bio je popularan u puku, ali je danas nepravedno zaboravljen. Jedan od rijetkih koji još uvijek zna priču o Boži Leineru, ludbreškom Che Guevari rodom iz Čukovca, je povjesničar **Milivoj Dretar**.

- Božo je Drugi svjetski rat dočekao kao domobranički časnik u Zagrebu, ali nije dijelio ideje nacionalističkog režima NDH. Sudjeluje u nekoliko diverzija, s još trojicom drugova šokira ustaše kada pali automobilsku garažu Vojne komande u samom centru Zagreba. Izgorjele su baćve benzina, 20 njemačkih motorkotača i skladište automobilskih guma – bila je to njegova prva partizanska akcija. Kriomice otprema kamion s oružjem za Kalnik, nakon što su se dovezli do Ludbrega i oružje iskricali, kamion su strovalili u Bednju – opisuje Milivoj Dretar. Oružje su podijelili među sobom. Kao iskusan vojnik Božo je početkom ratne 1942. postao prvi komandant Kalničkoga partizanskog odreda.

Gerilski rat

Bio je to gerilski način ratovanja, naćiniti čim više štete prometnicama, poštama, upravnim zgradama... Partizani u manjim grupicama napadaju domobranske postrojbe u obližnjim selima, zapljenjuju oružje, radioaparate, novac... U jednom danu Leinerova grupa izvodi čak četiri napada i svi uspijevaju. Za vrijeme proslave obljetnice NDH, gotovo pred očima domobranske i ustaške vojske u Varaždinu, oni upadaju u Jalžabet, likvidiraju ustaškoga tabornika, drugoga ranjavaju i zauzimaju selo te drže partizanski miting. Kraj Zbelave se nalazio bunker s domobranima. Partizani su upali, oteli im oružje, svukli ih do gaća i takve ih poslali van. Upali su i u Trnovec, ubili trojicu ustaških tabornika, a u selu Ribnjak na Kalniku napadaju spremište s namirnicama koje su ustaše zaplijenile narodu. Hranu su zatim podijelili s pukom, objasnjava Milivoj.

(Domobrani su općenito smatrani lošim vojnicima.) To je djelovalo više psihološki na njih, izrugivanje vlastima, ljudi su se smijali, govorili da će Božo Leiner uskoro osvojiti Varaždin ili Križevce. Među domobranima i ustašama počela se širiti panika pa su čak ucijenili Leinerovu glavu na 100.000 kuna, što je bila ogromna svota.

Bista Božo Leinera u Hrastovskom

- Krajam travnja 1942. dolazi do sukoba. Dvije do tri tisuće vojnika NDH opkoljavaju Kalnik. Partizanski vojnici, njih 50-60, bore se protiv njih. Kad su vidjeli da im ne mogu odoljeti, partizani se dijele u tri grupice. Jedna je otišla prema Bilogori, druga prema Varaždinu, a treća prema Ludbregu. Ludbrešku je vodio Božo Leiner, vjerojatno je očekivao da će se uspješno sakriti jer je tamo imao prijatelje, rodbinu i dobro je poznavao teren. Došao je u kuću Vranovića u Hrastovsko i tu se s prijateljem sakrio na štagalj. O tome što se dogodilo tamo postoji cijeli scenarij u arhivi.

Samoubojstvo junaka

Susjeda je ugledala nepoznati kaput i pitala čiji je, rekli su joj da je to kaput Bože Leinera, unutra su bile dvije-tri bombe, karta Kalnika... U selu se pročulo da se na štagalu skrivaju partizani, vojska ih je opkolila i oni su nakon, kraće borbe, radije počinili samoubojstvo nego da padnu u ruke neprijatelja – objašnjava Milivoj. O tome postoji i zapisano svjedočanstvo Božine majke Hedvige.

- Moj sin Božidar 3. svibnja 1942. nakon borbe protiv neprijatelja, umoran i nešto bolestan, sklonio se u kuću Vranović Antuna u Hrastovsko, ali je po istome izdan te opkoljen. Htio se probiti, ali kada je bio do to nije moguće, sam se ubio. Njegov drug Milivoj Marijan iz Novigrada

da, student medicine, također se ustrijelio. Antuna Vranovića ubili su partizani 1. 11. 1942. – piše u izjavi Hedvige Leiner, Božine majke, koju je dala Komisiji za ratne zločine u Ludbregu. Nema podataka da je nagrada raspisana za njegovu glavu ikad unovčena.

Ostali ljudi iz grupe također su tragično skončali. Bračni par Vujić likvidirali su kraj mlinu u Hrastovljani, a dvojicu su odveli u Jasenovac, gdje su ubijeni. Grupa koja je krenula prema Varaždinu također je likvidirana, a spasila se jedino partizanska grupa koja je krenula prema Bilogori.

- Božo se nikako ne može svrstati u kategoriju ljudi koji bi se nakon rata smatrali zločincima jer je poginuo gotovo na samom početku. Nikad nije dobio orden narodnog junaka. Mislim da apsolutno zaslužuje bolji tretman nego što ga ima danas. U Ludbregu su nekad bile i ulica i autoškola koje su nosile njegovo ime. Ludbreški antifašisti godinama traže da se ulica ponovo imenuje prema Boži Leineru – zaključuje Milivoj, potpredsjednik Zajednice antifašista Varaždinske županije.

Sve koji ne misle kao Poglavnik, čeka ista sudbina

- Bilo je to jedne proljetne nedjelje, 3. svibnja 1942. godine. U staroj ludbreškoj župnoj crkvi služena je nedjeljna misa, orgulje su svirale, narod je pjevao. Na jednom netko otvorio vrata crkve i prišapne par riječi najbližem. Za nekoliko trenutaka vijest se proširila cijelom crkvom, ljudi su se uzvрpoljili i jedva čekali da misa završi. Pred crkvom su već čekali općinski panduri i oružnici te nekoliko ustaša. Oni su narodu glasno pojašnjavali što se zabilo: „Napokon su uništeni odmetnici, komunizam je zagušen u zametku. Eto, tamo u gradu leže bezbožnici Božo Leiner i njegovi drugovi. Svaki rodoljub i pravi Hrvat treba da ih vidi. Neka znaju svi oni koji drukčije misle nego Poglavnik da ih čeka ista sudbina!“ – početak je priče o Boži Leineru koju je Milivoj Dretar objavio na Hrvatskom povijesnom portalu.

V.V.

Reagiranje UABA Zadar na knjigu „Komunističke hijene“ Ante Matijevića

Najprljaviji napad na NOB

**Nikola Budija,
Predsjednik UABA
Zadar**

U priopćenju se dalje kaže: „Radi potpunog razumijevanja javnosti potrebno je naglasiti da se ovo priopćenje odnosi na II. dio knjige ‘Komunističke hijene’ autora Ante Matijevića iz Poljica kod Zadra, jer

je prvi dio knjige pod istim naslovom autor objavio još krajem 2010., na koju smo tada javno reagirali u formi javnog priopćenja.“

Pamflet kojim se napada cjelokupna NOB u Hrvatskoj

„Slično prvom izdanju i drugi dio sponutne knjige, čak još i u oštrijoj formi, predstavlja najobičniji pamflet u napadima na cjelokupnu NOB u Hrvatskoj u drugom svjetskom ratu u kojoj /knjizi/ cjelokupni partizanski pokret, partizane naziva ‘bandom’ i ‘šumskim razbojnicima’, a Josipa Broza Tita ‘najvećim zločincem’ i da će ‘povijest odrediti osobnu odgovornost glavnih izdajnika, uključujući i najvećeg krvnika i ratnog zločinca Tita.’ U napadima na najviša rukovodstva NOV i POJ (Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije) na strani 61. i 62. ove knjige njezin autor piše: „Postoji niz dokaza o jugoslavenskom genocidu nad Hrvatima kojih ima na tisuće, a kao glavni zapovjednik genocida i počinitelj zločina je ratni zločinac „šef Politbiroa CK KPJ i glavni zapovjednik u partizanima Vrhovnom štabu Maršal JA Josip Broz Tito, (bar se tako predstavlja iako se do danas nije odgometnulo porijeklo tog ratnog zločinca). Da je zločin bio organiziran od samog vrha CK KPJ, koji je zapovjedao tijekom rata, a isto tako i poslije 2. svjetskog rata, koji su počinili zločin nad hrvatskim narodom jesu - Josip Broz Tito maršal, bravarski ratni zločinac, glavni zapovjednik, Koča Popović, general prve Armije JA, Ivan Gošnjak, general politički komesar, Vladimir Bakarić zv. Mrtvac, general Aleksandar Ranković, krojač, šef Ozne za Jugoslaviju, Milovan

U priopćenju se dalje kaže: „Radi potpunog razumijevanja javnosti potrebno je naglasiti da se ovo priopćenje odnosi na II. dio knjige ‘Komunističke hijene’ autora Ante Matijevića iz Poljica kod Zadra, jer

♦Predsjedništvo Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Zadra objavilo je 3. srpnja ove godine priopćenje za javnost reagirajući na knjigu „Komunističke hijene“, autora Ante Matijevića. U priopćenju, kojeg je potpisao predsjednik zadarškog UABA Nikola Budija, se naglašava: „Na samom početku knjige, u uvodu, njezin autor jasno je dao do znanja kakav će joj sadržaj biti - najprljaviji napad na tekovine NOB-a u Hrvatskoj, uz veličanje kvislinške tvorevine NDH, pod rukovodstvom najvećeg izdajnika hrvatskog naroda Ante Pavelića.“

Đilas, Boris Kidrič, Andrija Hebrang, trgovac, ratni sekretar, kasnije ubijen, general Ivan Krajačić /Stevo, bravarski šef Ozne za Hrvatsku, Ivan Maček, šef Ozne za Sloveniju, Franc Leskošek, šef partizanske vojske u Sloveniji, Vladimir Nazor, jugoslavenski književnik i zločinac, general Kosta Nađ, oficir Ozne, Miloško Todorović, velesrpski koljač, general Arso Jovanović, Josip Boljkovac, oficir Ozne u Karlovcu, Josip Manolić, oficir Ozne u Bjelovaru.“

A za Milku Planinc, nekadašnju Predsjednicu jugoslavenske vlade u ovom dijelu knjige autor piše: „Pri ubijanju ratnih zarobljenika na Kočevskom rogu bili su prisutni razni oficiri i oficirice, oficir JA i politički komesar Milka Planinc, Jugoslavenka hrvatskog porijekla, boljevičik i zločinka, koja je bila glavna u jug. vlasti u Beogradu i šefica CK KPH Hrvatske.“

Ne samo da autor knjige najgrublje napada i vrijeda cjelokupno rukovodstvo NOB u Hrvatskoj i šire, počev od Tita pa nadalje, već on smatra neprijateljskom vojskom cjelokupni sastav partizanskih jedinica, koje su se borile protiv okupatora i njegovih domaćih sluga - ustaša i četnika, ne samo na tlu Hrvatske već i na širim prostorima. Čini se da autor knjige mrzi sve ono u Hrvatskoj što neoustaštvom nije obojeno. Tako u knjizi navodi na desetak mjesta naslove koji doslovno glase: „Poginuli u neprijateljskoj vojsci“, pod kojima navodi imena i prezimena, uz još neke osobne podatke, osoba koje su poginule kao pripadnici partizanskih jedinica, neovisno od koga su poginuli.

Autor sramno borce NOR-a naziva „neprijateljskom vojsom“

To znači da autor knjige smatra neprijateljskom vojskom i onih 228.474 boraca, koji su se borili s puškom u ruci protiv okupatora i domaćih sluga. Autor knjige,

dakle, smatra kao pripadnike neprijateljske vojske i sve one koji su poginuli kao borci u partizanskim jedinicama u Hrvatskoj, a znano je da je od 228.414 partizanskih boraca u Hrvatskoj poginulo njih 71.356 boraca partizana.

Nazivati u sramnoj knjizi sve pripadnike partizanskih jedinica neprijateljskom vojskom suprotno je i našem Ustavu zbog čega bi se mogle snositi i zakonske posljedice. Zagovarati i braniti državu /tvorevinu NDH/ koja je izrasla i propala u zločinu, utemeljenu na rasnom nacionalističkom sustavu, koja je sprovodila rasističku i genocidnu politiku, bila eksponent tuđih interesa, prodavala dijelove nacionalnog teritorija itd. graniči s neznanjem, sljepilom, ludošću i neoustaškim opredjeljenjem, a to je upravo suština sramne pamflet knjige koju je autor napisao.

Lažni i drugi dio pamflet knjige, o kojoj je u ovom priopćenju riječ, autor je napisao ‘saznanjima’ do kojih je došao razgovarajući na terenu, po selima, sa svojim istomišljenicima, od kojih su mnogi i osobno učestvovali u ustaško-domobranskim jedinicama NDH i osobama koje su zbog raznih delikata snosile sudsku odgovornost nakon završetka Drugog svjetskog rata.

I sam je autor u knjizi napisao da je imao dosta poteškoća u prikupljanju podataka po selima o partizanskim zločinima, nedjelima, zbog čega se, kako piše, morao obraćati i osobama koje su učestvovali u kvislinškim formacijama, čije je informacije na svoj način obrađivao u ovoj knjizi, onako kako je njemu odgovaralo, svakako u fokusu da što više u knjizi ocrni partizanski pokret u Hrvatskoj. Očigledno je da i autor ove pamflet knjige pripada krugu povjesnih revisionista u Hrvatskoj, onima koje bi željele mijenjati povjesne činjenice o istinskoj NOB u Hrvatskoj, u želji da poražene snage u Drugom svjetskom ratu (ustaše) prikažu kao pobjednike, mada su bili vjerne sluge fašističkim okupatorima.“

Počast poginulima

Povodu obilježavanja Dana antifašističke borbe, gradonačelnik Željko Burić i zamjenik Danijel Miletic položili su vijence i odali počast poginulim antifašistima kod Spomen kosturnice na gradskom groblju Kvanj. Takoder su položeni vijenci poginulim braniteljima iz Domovinskog rata kod Središnjeg križa na Kvanju.

Počast stradalim antifašistima i braniteljima iz Domovinskog rata odali su i župan Goran Pauk sa zamjenicima te predstavnici državne uprave. Vijence su položili i svijeće zapalili i predstavnici Zajednice udruga antifašista Šibensko-kninske županije, predvođeni tajnikom Slavkom Matićem.

Šibensko - kninska županija u Narodnooslobodilačkoj borbi dala je oko 32 000 boraca, dok je grad Šibenik dao oko 3 500 boraca, od kojih je poginulo više od 700. Na Spomen - groblju na Kvanju sahranjeno je 78 boraca kojima smo danas odali počast, rekao je Matić.

Prigodnim riječima obratio se i gradonačelnik Željko Burić: „Danas odajemo počast ljudima koji su svoje živote utkali u

Polaganje vijenaca u Šibeniku

našu zajedničku povijest, boreći se za ideal slobodne i samostalne Hrvatske. Ta nam se priča ponovila i u Domovinskom ratu kada su naši ljudi još jednom ustali za slobodu i demokraciju. Antifašizam je utkan u Ustav

Republike Hrvatske, u samim je temeljima naše državnosti, a ujedno je i civilizacijska norma koju dijelimo s Europom“, kazao je gradonačelnik.

Š.L.

Zadar

Ni Kalmeta ne polaže vijence s antifašistima

Povodu državnog blagdana, Dana antifašističke borbe, gradonačelnik grada Zadra Božidar Kalmeta sa suradnicima, položio je u subotu lovoroj vijenac na Spomen obilježje na Narodnom trgu, ali poput svojih prethodnika, ne i na gradskom groblju na spomenik palim borcima NOB-a, sa istaknutom zvijezdom petokrakom.

- Vrijencem se pridružujemo svim demokratskim snagama svijeta u obilježavanju Dana antifašizma i afirmaciji temeljnih vrijednosti antifašizma kao zaloga civilizacijske budućnosti - kazao je Kalmeta.

Tradicionalno, Dan antifašističke borbe Udruga antifašističkih boraca i zadarski SDP obilježili su polaganjem vijenaca na spomenik palim antifašistima na Gradskom groblju.

Ovdje smo da odamo počast onima koji su se borili protiv jednoga od najvećih zala čovječanstva - protiv fašizma, kazala je SDP-ova gradска vijećnica Irena Dragić.

- Pa kada pogledate ovu zvjezdu petokraku na ovom mjestu ovdje, onda vidite da je to simbol borbe za slobodu. Meni je jako žao, ali sada je stvarno jasno, da ljudi iz gradske vlasti ne znaju povijesne činjenice i ne žele ih prihvatići, kazala je Dragić.

Jakov Jukić, predsjednik zajednica

Polaganje vijenca kod spomenika palim borcima NOB-a

Udruga antifašista Zadarske županije podsjetio je kako je današnji praznik spomen na dan kada su ljudi krenuli u borbu protiv fašizma, protiv tuđina koji je htio porobiti i uništiti sve ono što je bilo hrvatsko, istaknuo je Jukić. Dodao je da je Udruga kao

i svake godine, i ove pozvala predstavnike HDZ-ove koalicijске gradske vlasti da odaju počast antifašizmu kod spomenika na Gradskom groblju, a to što nisu došli, ide na njihovu savjest.

R.Z.

Njegovanje međunarodne suradnje

♦ Izaslanstvo UABA zagrebačkog Črnomerca u tradicionalnom posjetu talijanskoj antifašističkoj organizaciji iz provincije Varesse

Više od četiri desetljeća razvija se, proširuje i njeguje suradnja i prijateljstvo antifašističke organizacije *Associazione Nazionale Partigiani Italia* (A.N.P.I.) iz provincije Varesse i Udruge antifašističkih boraca i antifašista Črnomerec (Zagreb). Naizmjenice, svake godine članovi talijanske i hrvatske antifašističke organizacije posjećuju jedni druge, razmjenjuju iskustva, druže se i jačaju suradnju.

Ovog ljeta, zagrebački antifašisti bili su gosti svojih domaćina u Varesseu. Na radnom sastanku, **Angelo Cesa**,

predsjednik A.N.P.I. iz provincije Varesse i **Nikola Vicković**, predsjednik UABA

Črnomerec, te ostali članovi izaslanstva, uz pomoć prevoditelja **prof. Zdravka Malića**, međusobno su se upoznali s rezultatima djelovanja antifašističkih udruga iz Italije i Hrvatske.

Tijekom trodnevnog boravka, članovi obiju delegacija položili su vijence na spomenobilježja poginulim talijanskim antifašistima na groblju u naselju Rancio Valcuvia, na vrh San Martini i Luini. Bilo je vremena za razgledavanje grada i okolice te druženje uz po neku talijansku i hrvatsku partizansku pjesmu.

Jovanka Radaković

Pula

♦ Reporteri Glasa Istre naglašavaju da je hit okupljašte zasigurno Titov park na pulskoj rivi. Četvrtkom i subotom, prije izlaska u jedan od malobrojnih pulskih noćnih klubova koji rade nakon ponoći, okupljaju se na platou oko Spomenika palim borcima ili na travi i klupicama novouređenog parka

Festivalna groznica, noćni đir, nova mesta okupljanja, sve to zajedno bilo nam je motiv da obidemo grad u noćnim satima i ujedno vidimo kako se zabavljaju i gdje izlaze mladi, kao i oni malo manje mladi, piše Glas Istre.

Šetnjom po pulskim ulicama uvjerili smo se da su prepune turista i posjetitelja. Brojna događanja i koncerte nudio je popratni program 60. filmskog festivala, u kafićima na Giardinima teško se mogao naći slobodan stol, a brojni dućani svoja vrata nisu zatvarali do kasnih sati, kako to i priliči špici ljetne sezone.

Brojni večernji sadržaji vrlo su zanimljivi posjetiteljima koji su u Pulu došli u mirnijem, obiteljskom aranžmanu, no nekoliko mlađih prolaznika koje smo sreli u gradu i pitali jesu li zadovoljni noćnim

Titov park postao hit okupljašte mladih

Mladi okupljeni oko Spomenika palim antifašističkim borcima u Puli

životom, nije bilo baš zadovoljno pulskom ponudom.

Reporteri Glasa Istre naglašavaju da je hit okupljašte zasigurno Titov park na pulskoj rivi. Četvrtkom i subotom, prije izlaska u jedan od malobrojnih pulskih noćnih klubova koji rade nakon ponoći, okupljaju se na platou oko Spomenika palim borcima ili na travi i klupicama novouređenog parka.

- Inače ne izlazim u Pulu. Došla sam večeras na filmski festival i vidjeti ima li kakva dobra svirka u gradu. Prije dvije subote sam također bila u gradu, rekla je 25-godišnja Lara iz Vodnjana.

S njom se složio njezin vršnjak Miha s Velog Vrha, koji kaže da voli izlaziti na aktualna mjesta.

G.I.

Piše: Toma Šević

Doktori za bolest povijesti

Nekoliko proteklih mjeseci puno je javne pažnje posvećeno prikupljanju potpisa građana za raspisivanje referendumu o promjeni Ustava. Toko je potpisa, čak blizu 750.000, da su zapravo neki umislili kako ne bi ni trebalo referendumu, čak ni Sabora ni Vlade, u dalnjem odlučivanju, nego da je dovoljno ovo što je organizirala „građanska inicijativa“ koja je sebe nazvala „U ime obitelji“. Poznato je da ima puno udruga i inicijativa, ali rijetko koja u svom nazivu na početku ima istaknuto samo jedno slovo. I to, naravno sasvim slučajno, slovo U. Ne daj Bože da tvrdimo kako tu ima podmetanja i da se traži U stav za Ustav.

U povorci koja je „U ime obitelji“ nosila potpise na Trg svetog Marka u Vladu bio je nekadašnji istaknuti „komunjara“ dr. Zdravko Tomac. Možda se tamo ugurao zbog „inicijative“ ili se, zato što često ističe da je sudjelovao u izradi Ustava, ne može zaustaviti.

Inače kad ljudi idu doktorima onda dobiju povijest bolesti, a mogu postojati i obrnute situacije. Ljudi hoće alternativu. Pa dobiju bolest povijesti. To bi možda najbolje mogli postići ako se obrate dr. Tomcu, dr. Jurčeviću ili dr. Bancu i drugim Čićima i bez doktorske titule.

Evo, na primjer, nedavno portal koji sebe naziva „Dnevno.hr“, prenosi i neke izjave dr. Tomca, čak i bez prikrpljenog mišljenja dr. Slavena Letice. U toj izjavi dr. Tomac podsjeća kako već mjesecima, s još nekim doktorima, govori i upozorava na strategiju „unutrašnje agresije na Republiku Hrvatsku“. U taj kontekst Tomac je stavio i Dan antifašističke borbe i oštro upozorio na, pazi sad, „ideološke poruke izrečene u šumi Brezovica, gdje su svi govornici pričali o opasnosti od neonacizma i fašizma“. Što je pisac htio reči-kazati, ne znamo. No, možda u slobodnom mišljenju možemo nazrijeti. Jer izoga slijedi genijalan zaključak po dr. Tomcu, u kojem on tvrdi da „hrvatska politika čini sve da se što više približi ‘antifašističkoj’ Britaniji, a udalji od ‘fašističke’ Njemačke“. Koliko su se tu pomiješale povijesne kruške i jambuke teško je razlučiti. Valjalo bi čuti analizu nekog doktora specijaliste. Za povijest.

No, značajno je i obilježavanje povijesnih događaja. Tako se u Hrvatskoj obilježava 22. lipnja Dan antifašističke borbe kao državni praznik. Nasuprot tome formirana je udruga HOZ Jazovka, koja svake godine, baš na Dan antifašističke borbe, želi podsjetiti da oni imaju drugačije mišljenje i da je ono kontra antifašističkog. Inače, ovo HOZ je skraćeno Hrvatski obredni zdrug koji u programu nudi obrede i povijesne obrade.

Možda ovoj pretpostavci može poslužiti i opet već spomenuti portal koji je izvijestio da se na zagrebačkom groblju Mirogoj, u srijedu 21. kolovoza ove godine, okupilo „nekoliko desetaka građana koji su odali počast poginulim vojnicima vojske NDH“ i prisjetili se „stvaranja i gušenja Nezavisne države Hrvatske tijekom drugog svjetskog rata“. Uz to je prenešena i izjava Borisa Prebega, predsjednika HOZ-a Jazovka koji je rekao da se „od 1945. do danas krivotvorii povijest, ali kako svima mora biti jasno, da nije bilo 10. travnja, ne bi bilo ni 30. svibnja.“ I tako Prebeg potvrđuje svoju tvrdnju i postaje prebijeg iz jedne u sasvim drugu, i to novokomponiranu povijest, ne bi li je promijenili nakon bitaka iz Drugog svjetskog rata.

Možda nije naodmet spomenuti na temelju istog izvora, da su se nakon te „komemoracije“ na Mirogoju, Prebeg i Josip Miljak, predsjednik HČSP, kao i ostali sudionici, uputili „do groba roditelja Ante Pavelića“.

Htjeli su pokazati koliko su emotivno vezani za te roditelje. I, svakako, ne samo za njih, nego i za njihovog sina. Dirljivo je što su napravili i mudro pokazali Europi kakva im je orientacija. Naravno, da će s dužnom pažnjom to Europa prihvatići, naročito kada se ima na umu njen „umiljati“ odnos prema Hitlerovim sljedbenicima.

Kod nas se dešavaju i incidenti na javnim površinama. Tako se, na primjer, Ivan Zvonimir Čičak, predsjednik HHO, potukao na ulici s muškarcem koji ga je, kako je priopćeno, „napao i ozlijedio“. Kaže se da je podignuta „optužnica za remećenje javnog reda i mira“. I sad, dok se spor ne završi, ne znamo tko je više poremećen, u tome remećenju. Čičak ili muškarac. Spo-

minje se da je Čičak udaren. Najbolje je čekati da se utvrdi o čemu se radilo. Jer, ne valja nikad podržavati onoga koji udara, bez obzira na udarenoga.

Citamo da je policija počela hapšiti policiju. Tako je priopćeno da je u akciji MUP-a i Uskoka na području Policijskih uprava Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske županije „uhićeno 16 policijskih službenika te civila, a među njima su i načelnik PU Vukovarsko-srijemske“. Izgleda da im je dosta bilo hapšenja samo lopova i krimosa, policajci su ozbiljno počeli uhićivati i policajce. Ne zato što nisu imali drugog posla, nego i zbog lisica. U vlastitim redovima.

Navikli smo da se svašta piše, ali svašta i čita. Tako, na primjer Tonči Vrdoljak, u jednoj izjavi za Večernjak kaže: „Pisao sam za druge, a čitao samo Večernji list“. Htio ili ne, šjor Tonči je priznao da ono što piše ne čita ni on sam. No, dodao je da je najgore kada Večernjak napiše nešto „žuto“. A kad se to dogodi, tada Vrdoljak kaže: ‘Za Boga miloga da se u jednom Večernjem može naći nešto ovako žuto’. Srećom što Tonči ne čita Večernjak jer bi čak i sam u svojoj izjavi prepoznao koliko je žuto obojena.

Obratili smo pažnju i na jednu vijest iz Knina. „U povodu Dana pobjede i domovinske zahvalnosti, Dana hrvatskih branitelja i Dana Vojne biskupije, misno slavlje u kninskoj crkvi Gospe Velikoga hrvatskoga krsnog zavjeta predvodio je u ponедjeljak 5. kolovoza apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj nadbiskup Alessandro D'Errico, u koncelebraciji s vojnim biskupom Jurjom Jezerincem, vojnim i policijskim kapelanima i drugim svećenicima.“

Primjetilo se u izravnom prijenosu državne dalekovidnice da je među tim „drugim svećenicima“ vidnu ulogu imao i pater Vjekoslav Lasić, najpoznatiji po tome što je godinama održavao mise za pogлавnika Antu Pavelića.

Što je Pater Lasić svojom pojavom mogao poručiti za Dan pobjede, kad se zna da je Pavelić poražen. O tome bi nešto mogli kazati jedino biskupi, iako su već puno puta dovoljno porazno govorili u svojim političkim nastupima na misama i Iustitiama et pax.

Svečanost kod obnovljenog spomenika u Podsreću

•Povodom obilježavanja Dana anti-fašističke borbe Udruga antifašističkih boraca i antifašista Požega položila je vijence na prošle godine obnovljeni spomenik u Podsreću. Spomenik je podignut za sedam poginulih boraca NOB-a i dvadeset civilnih žrtava fašizma

Ovdje u Podsreću smo se okupili da obilježimo državni praznik Dan antifašističke borbe. Mi naravno imamo što slaviti jer smo prije 70 godina zajedno s narodima Europe vodili antifašističku borbu, ali i borbu za vlastito oslobođenje. Povjesna je činjenica da smo u toj borbi i pobijedili. Narod Požeške kotline prepoznao je smisao ove borbe i sudjelovao je u njoj od prvog dana – istaknula je **Kata Holjevac**, predsjednica antifašista Požege, te navela nekoliko povijesnih činjenica: osnivanje prvih oružanih grupa u srpnju 1941. godine predvođenih **Stankom Radovanovićem**, a dvije godine kasnije na ovom prostoru formiraju se prve brigade i divizije, a poslije i 1. slavonski korpus.

Svečani skup u Podsreću

Mogu podsjetiti na još jednu značajnu godišnjicu, a to je osnivanje i Požeškog partizanskog odreda 26. lipnja, prije točno 70 godina, koji je odmah imao 120 boraca, a djelovao je i značajno doprinosio u borbama za oslobođenje Požeštine – istakla je Kata Holjevac, dodajući da je s ovog područja život u

borbama izgubilo 3.545 boraca i drugih žrtava fašističkog terora, ali da je ovdje ubijeno još 3.000 ljudi s drugih područja.

– Znači ljudi iz našeg kraja, njih 5 posto tadašnjeg stanovništva platili su slobodu svojim životima – rekla je Holjevac na skupu u Podsreću.

Koprivnica

Grad Koprivnica dobio je Udrugu antifašističkih boraca i antifašista. Na osnivačkoj skupštini za predsjednika je izabran **Ivan Povijač**, a za članove Predsjedništva: **dr. Dubravka Ilibašić**, **Veinko Zember**, **Melkior Posavec**, **Žarko Pintarec**, **Mladen Kokot** i **Drago Rosandić**. U Nadzorni odbor izabrani

OSNIVAČKA SKUPŠTINA

su **Petar Ivegeš**, **Stjepan Kolarić** i **Slavko Mrazovac**. Izabrani su i delegati u ZUABA Koprivničko-križevačke županije: **Branko Dolenec**, **Stjepan Henezi**, **Pavle Gaži**, **Mladen Kokot**, **Nikola Vitanović**, **Drago Spahija** i **Dušan Dulikravić**.

Nakon uvodnih izlaganja i raspra-

ve donesen je Statut i Program rada za naredno razdoblje te je utvrđena dokumentacija za registraciju. Osnivačku skupštinu pozdravio je **Rudi Kahlina**, predsjednik ZUABA Koprivničko-križevačke županije.

R. I.

Pakrac

Na redovnoj izbirnoj Skupštini UABA Pakrac – Lipik, izabrano je novo rukovodstvo: **Đorđe Gunjević** (predsjednik), **Mirjana Bilopavlović**, **Gligorije Vukasović**, **Marija Ugrica**, **Nevenka Puač**, **Rade Kovačić** i **Pero Matić** (članovi Predsjedništva). U Nadzorni odbor izabrani su **Branko Manojlović**, **Golubica Andelić** i **Gojko Bosanac**.

Sumirajući rezultate djelovanja u proteklom periodu, kroz raspravu i izvještaj o radu, istaknuto je da su

KAKO PRIVUĆI MLADE?

članovi udruge uporno radili na obnovi članstva. U tom smislu animirani su i mlađi ljudi, a kada je riječ o njihovom aktivnjem uključivanju, nažalost, nije bilo dovoljno uspjeha. Uz finansijske nedaće, Udruga nema ni svoj vlastiti radni prostor. Međutim, vrijedni rezultati zabilježeni su u obnovi oštećenih spomen-obilježja i uređenju okoliša. Prihvaćena je inicijativa UABA Slatine da se zajednički obnovi „planinarsko-kurirska transverzala“, pod nazivom „Putevima partizanskih

kurira Slavonije“.

U raspravi su sudjelovali i mr. **Davor Huška**, gradonačelnik Pakraca, **Miroslav Grozdanić**, dožupan Požeško-slavonske županije, **Kata Holjevac**, predsjednica UABA Požega, te **Zdravko Drašner**, predsjednik UABA Daruvar. Svi su oni izrazili zadovoljstvo međusobnom suradnjom i radom UABA Pakrac – Lipik i založili se za još učinkovitiju realizaciju novog programa rada.

Pero Matić

Svečanost u Grabovnici

Čazmanski antifašisti polazu vijenac kod spomenika NOB-a

U organizaciji Udruge antifašističkih boraca i antifašista (UABA) u subotu, 22. lipnja, na brdu Sveti Vid u Grabovnici ponad Čazme svečano je obilježen Dan antifašističke borbe. Tim povodom članovi UABA položili su vijenac podno spomenika podignutog 1981. godine na

mjestu gdje je 22. lipnja 1941. „odlučeno da se izvode diverzantske akcije i vrše pripreme za oružanu borbu protiv okupatora i njegovih slugu“, kako je zabilježeno na spomen-ploči, svjedočeći da je ovaj kraj sudjelovao u Narodnooslobodilačkoj borbi od samih početaka.

Okupljenima se tom prilikom obratio predsjednik UABA-e **Stjepan Gomerčić**, govoreći o tekovinama NOB-a, ali ističući i važnost antifašizma danas.

Uz to je vitalni 91-godišnji **Ivo Starčević**, borac Druge moslavačke brigade, vrlo sugestivno iznio sjećanja na same začetke ustanka naroda Hrvatske, kao i na tijek Narodnooslobodilačkog rata, naglasivši promišljenost odluke o početku organizirane borbe protiv okupatora, donesene u pravom trenutku, kada je nacistička Njemačka napala SSSR i tako si otvorila još jedan front.

Dopredsjednik čazmanske UABA-e **Branko Čanković** najavio je predstojeće aktivnosti Udruge, posebice obilježavanje 70. godišnjice Moslavačkih brigada i oslobođenja Čazme, na koje je pozvan i predsjednik RH **Ivo Josipović**. Govoreći o važnosti antifašizma danas Čanković je naglasio da je najvažnije uključivanje pripadnika mlađih generacija, u čemu su već učinjeni značajni koraci primanjem novih članova u UABA.

Usprkos visokoj temperaturi, u ustaničkom šumskom okruženju program je nastavljen do popodnevnih sati nastupom tamburaške skupine, uz okrepnu za sve posjetitelje.

Sladan Lipovec

Obnovljen antifašistički spomenik

•U povodu obilježavanja 70. obljetnice osnutka Daruvarskog partizanskog odreda 29. lipnja otkriven je u selu Miljanovac obnovljeni spomenik koji je, kao i mnogi drugi, nastradao tijekom devedesetih godina prošlog stoljeća

Taj spomenik, rad kipara **Vladimira Svatoša**, obnovljen je radom udruge i doniranim sredstvima Općine Sirač. Svečanost je priređena u znak sjećanja na sve pale borce i žrtve fašizma, a spomenik je otkrio sudionik NOR-a **Ljuban Janković**.

Pozdravne riječi u ime udruge Daruvara uputila tajnica Udruge antifašističkih boraca i antifašista Daruvar **Zvjezdana Drašner**, a na svečanosti su se okupili članovi antifašističkih udruga iz Požege, Grubišnog Polja, Garešnice, Pakrac, Daruvara, Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Bjelovarsko-bilogorske županije te zamjenik župana **Saša Lukić**.

Na području Donjih Boraka osnovan je 1943. Daruvarski partizanski odred, jedna od najznačajnijih formacija NOB na daruvarskom području.

Nakon otkrivanja obnovljenog spomenika, program je nastavljen u selu Gornji Borki, polaganjem vijenaca i prigodnim govorom nad grobom narodnog heroja **Paje Orozovića Brke** (inače zamjenika komandanta Daruvarskog partizanskog odreda) i tri zajedničke grobnice.

Obilježavanjem ove obljetnice odana je počast svima onima koji su stali u obranu svojih rodnih naselja i obitelji, ali i u obranu slobode budućih generacija.

Z. Drašner

Obnovljeni spomenik u Miljanovcu

SJEĆANJE NA DOGOVOR O USTANKU

♦Kod oštećenog spomenika posvećenog sastanku predstavnika CK KPH i kotarskih komiteta KP Gline, Vojnića i Vrginmosta, na kojem je 19. srpnja 1941. godine dogovoren početak oružanog ustanka, položeni su vijenci, te evocirana sjećanja na ratne dane

Od prvih dana ustanka na ovo područje dolaze partijski aktivisti iz Zagreba, putem Karlovca, gdje Okružnim komitetom rukovode iškusni revolucionari prof. Ivo Marinković, Josip Kraš, Nada Dumić, Rade Končar, Vladimir Popović, Herta Turza, Bartol Petrović, Većeslav Holjevac, te španjolski borci: Ivo Rukavina, Kosta Nađ, Srećko Manola, Izidor Štrok, Robert Domani, Veljko Kovačević, Ivo Vejvoda, Ivan Hariš Gromovnik, Stjepan Milašinčić, Božidar Dakić, dr. Savo Zlatić, većinom kominusti Hrvati... Svi oni dolaze na ustanička područja Korduna, Banije, Like, Gorske Kotore, gdje ih srpski narod sa svojim komunistima srdačno prima, bez obzira na ozakonjene masovne zločine – genocid, učinjene od strane vojnika kvislinške NDH već od travnja 1941. godine, još prije samog ustanka i tijekom cijelog postojanja te nacističke tvorevine. Srpski narod u Hrvatskoj vijekovima je na ovim prostorima živio, radio i borio se protiv svih neprijatelja, zajedno s hrvatskim, pa je i tada dobro znao razlikovati okupatorsku tvorevinu NDH i ustaše od hrvatskog naroda te četnike od srpskog naroda.

To je naročito istaknuo **dr. Đuro Zatezalo**, povjesničar i član Savjeta antifašista Hrvatske 19. srpnja na skupu u šumi Abez, posvećenom 72. obljetnici sastanka predstavnika CK KPH i kotarskih komiteta KPH Gline, Vojnića i Vrginmosta, na kojem je, 19. srpnja 1941. godine

dogovoren početak oružanog ustanka. Sastanku su prisustvovali predstavnici kotarskog komiteta KPH Gline Milutin Baltić i Ranko Mitić, KK KPH Vojnić Žarko Ćuić i Čanica Opačić, KK KPH Vrginmost Rade Bulat, Mile Manojlović-Gedžo, Stanko Maslek i Branko Nikolić. Zaključeno je da se započe s oružanim akcijama na Kordunu i Baniji, podsjetio je Zatezalo.

Kao negdašnji dugogodišnji čelnik Hrvatskog arhiva u Karlovcu i jedan od svjedoka antifašizma Korduna s najznačajnijim opusom – dr. Đuro Zatezalo, iz svoje bogate osobne dokumentacije „izvukao“ je referat Ranka Mitića (sudionika sastanka) izrečenog 18. srpnja 1971. godine povodom 30. obljetnice povijesnog skupa. Referat je pročitala **Višnja Hotko**, članica ZUABA GR i ZZ. U referatu Mitić, među ostalim, kaže kako treba imati u vidu „da se ovo partijsko savjetovanje održavalo 15 dana poslije upućenog poziva CK KPJ na oružani ustanak, u vrijeme kada se fašizam u Europi našao u najvećem usponu, kada su njemačke trupe gotovo nesmetano napredovale kroz SSSR, kada je gotovo čitava Europa bila porobljena od njemačkog i talijanskog fašizma, kad su vlade većine naših susjednih zemalja priznale Treći Reich. Bilo je to vrijeme učvršćivanja zločinačke NDH, vrijeme masovnih pokolja koji su točno nagovještavali politiku novog potreta, novog fašističkog režima.“

„U Abezu dogovorili smo da oružane akcije na našem području moraju započeti najkasnije 23. srpnja. Bio je to akt hrabrosti i svjesnog žrtvovanja, prije svega nas članova KPJ. Rastali smo se puni optimizma i vjere u pravilnost ocjena koje su nam prenijeli Rade Končar i Josip Kraš. Prvu ustaničku akciju izvršili su hrabri sinovi ovoga kraja, komunisti: Nikola Vidović i Mile Kličković, a istovremeno banijski partizani pod vodstvom Vasilja Gaćeše organiziraju akciju na Banski Grabovac. Abez je kod nas nagovijestio jednu novu stranicu naše historije. Poslije Abeza započeo je težak i dugotrajan rat“, poručio je u svom referatu Mitić.

Skupu su se prigodnim riječima obratili: **Bogdan Boro Rkman**, dožupan Sisačko-moslavačke županije, **Branko Jovičić**, načelnik općine Gvozd, **Milovan Bojčetić**, predsjednik ZUABA Sisačko-moslavačke županije, **Dušan Jerosimić**, tajnik Saveza udruga antifašista Karlovca i **Vaso Tepšić**, predsjednik UABA Gvozd. **Anja Blažević** recitirala je stihove nekoliko partizanskih pjesnika. Kod spomenika u obliku okruglog stola (autor **Zdenko Kolacio**) posvećenog historijskom sastanku, položeni su vijenci i cvijeće. U izaslanstvu SABA RH bili su **Jovan Vejnović**, potpredsjednik SABA RH, **Jagoda Bulat** (kći nedavno preminulog Rade Bulata) i **Terezija Lela Baćun**.

B.M.

Virovitica

SPOMEN NA PARTIZANSKU BOLNICU

♦Polaganjem vijenaca na spomenik žrtvama fašističkog terora ispred gradske uprave u Slatini i oštećenog spomen-obilježja partizanske bolnice Gudnoga na papučkom visu Sekuličke planine, članovi virovitičke udruge antifašista, planinarskog društva Alpino-Slavonija i SNV Slatine, obilježili su Dan antifašističke borbe.

Tisuće mladih ljudi posjećivalo je ovo povijesno mjesto. Tu su redovito dolazili na kampiranje i omladinci koji su uređivali objekte. U Domovinskom ratu svi objekti su spaljeni, nadgrobni spomenici porušeni, jedina nadgrobna ploča na grobu uništena, a spomen-ploča s imenima umrlih boraca, izrađena u bijelom mramoru, izrešetana je pucnjavom iz automatskog oružja. Kompleks bolnice Gudnoga ostaje na čuvanje i trajnu za-

štiti nama koji znamo cijeniti događaje iz NOB-a kao svoje. Obveza nam je zainteresirati nadležne na obnovu i čuvanje ovakvih povijesnih objekata“, istaknuo je **Vladimir Furić**, čelnik virovitičkih antifašista. Partizanska bolnica organizirana je u jesen 1942. godine i djelovala je tijekom cijelog rata, a da je neprijatelj nije pronašao. Bolnica je imala sve potrebno za normalan rad – upravnu zgradu, ambulantu, prostor za boravak lakših bolesnika,

poseban prostor za teške ranjenike, kuhinju, pekaru, malu električnu centralu, mehaničku radionicu. Bolnica je imala i nekoliko tajnih podzemnih skloništa i mogla je prihvatići do 160 ranjenika. Kroz bolnicu je prošlo njih 2500. U blizini se nalazi partizansko groblje na kojem je sahranjeno oko 250 umrlih boraca. Na postavljenoj spomen-ploči nalazi se djełomičan popis umrlih.

R. I.

Povodom obilježavanja 70. obljetnice sjedinjenja

Najavljenaza jednička sjednica županijske Skupštine i Saveza antifašista Istre

•Istarski župan Valter Flego je istaknuo značaj obilježavanja 70. obljetnice sjedinjenja kao najznačajnijeg događaja za Istru u 20. stoljeću te dodao da će školama napisati preporuku da se održi sat povijesti o NOB-u u Istri

Flego je na sjednici Predsjedništva Saveza antifašista Istarske županije 20. kolovoza obećao punu podršku borcima i antifašistima tijekom organizacije i održavanja predstojeće proslave 70. obljetnice sjedinjenja Istre s domovinom. Predložio je da se tim povodom održi zajednička sjednica Skupštine Istarske županije i Saveza antifašističkih boraca i antifašista Istarske županije, što su članovi Predsjedništva i prihvatili. Sjednici su, uz župana prisustvovali njegov zamjenik Miodrag Čerina i Duško Kišberi, šef kabineta.

Predsjednik istarskih antifašista **Tomislav Ravnić** rekao je da se predsjednik države **Ivo Josipović** ispričao zbog toga što će u vrijeme obljetnice sudjelovati na Glavnoj skupštini UN-a u New Yorku, ali će ovom prigodom odlikovati neke od istarskih antifašista.

Ravnić vjeruje da će na zajedničku svečanu sjednicu Skupštine Istarske županije i Saveza antifašista, koja će se 25. rujna održati u Pazinu, doći predsjednik Sabora i netko iz Vlade. Ravnić je naveo da će se 24. rujna, kao uvod u proslavu, u Pazinu održati okrugli stol o rujanskim događajima iz 1943. i njihovim odjecima, a izvjestio je i o monografiji "Istra u Tito-vu doba". Budući da je pri završetku i da je 36 autora bez naknade ustupilo tekstove, Ravnić je zatražio pomoć od Županije oko povratka ovog za istarsku povijest kapitalnog projekta. Flego je odgovorio da će Županija podmiriti troškove tiska i predložio da se knjiga predstavi izvan programa obilježavanja 70. obljetnice sjedinjenja, kako se ne bi "utopila" u drugim programima. Ovaj su županov prijedlog antifašisti pozdravili pljeskom.

Flego je istaknuo značaj obilježavanja 70. obljetnice sjedinjenja kao najznačajnijeg događaja za Istru u 20. stoljeću te dodao da će školama napisati preporuku da se održi sat povijesti o NOB-u u Istri. Župan je najavio svoje sudjelovanje na Forumu koji okuplja antifašističke saveze, što će se održati u Anconi. Bit će to prigoda, rečeno je, da se istakne istarski

doprinos antifašizmu, jer su se narodi Istarske prvi u Europi suprotstavili fašizmu, već u njegovim začecima.

Flego je izrazio je trajno opredjeljenje Istarske županije prema antifašističkim vrijednostima, te poručio kako su vrata njegovog ureda uvijek otvorena za rješavanje problematike antifašističkih boraca.

Predsjednik istarskih antifašista **Tomislav Ravnić**, ali i neki od članova Predsjedništva, upoznali su ga s problemima koje bi zajedničkim naporima trebalo riješiti. Tu je prije svega, spomenik na Čižama podignut fašistima motovunskog garnizona, poginulim na raznim bojištima u Istri. Ondje su ubijena četiri fašista, kasnije ekshumirana, tako da na Čižama nema ničega osim spomenika koji, kako kaže Ravnić, treba ukloniti. Smatra i da su nakon susreta našeg predsjednika Josipovića i talijanskog Giorgia Napolitana smanjene tenzije između dviju država, a tomu je, vjeruje, doprinijelo i otvoreno pismo istarskih boraca upućeno ponajprije američkoj filmskoj industriji.

Antifašisti su ponovo istaknuli da treba izjednačiti prava boraca iz Narodnooslobodilačkog i branitelja iz Domo-

Antifašisti Poreču: Otkažite Thompsona!

Predsjedništvo Saveza antifašista Istarske županije protivi se koncertu Marka Perkovića Thompsona u Poreču. - To je nedopustivo jer on latentno mlađima željnim zabave podmeće ustašoidne fašističke ideje, kaže Ravnić. - Istra je mnogo propatila pod fašizmom i zato on u bilo kojem obliku u nju ne smije nikada više doći, dodao je.

Antifašisti će Gradu Poreču, u čijem je vlasništvu dvorana Žatika, gdje bi se koncert trebao održati, uputiti prosjedno pismo u kojem će tražiti da se koncert otkaže.

vinskog rata, jer su se svi oni, svaki u svoje vrijeme, borili za Hrvatsku.

G.I.

Sjednica Predsjedništva Istarske županije kojoj je prisustvovao i župan Valter Flego

Crtanje profašističkih grafita je kazneno djelo

•Na grafitima je fašistički znak koji se povezuje i s nogometnim klubom Hajduk, iako je on jedini hrvatski klub čiji su se igrači 1944. pridružili partizanima u antifašističkom pokretu

URABU su na zgradi tržnice i obližnjoj trafostanici, osvanuli, ne baš umjetnički i pristojni, graffiti pored kojih su za vrijeme izbora lijepjeni plakati stranačkih prvaka. Zar je moguće da ovom plakatu na slici, i nakon mjesec dana, ne smeta ustaško U s križem, zar vlasnici objekata ne reagiraju na uništene fasade, zar gradskim komunalnim redarima i komunalnim poduzećima i policajcima, koji svaki dan kažnjavaju vozače na ovom mjestu, profašistički graffiti ne smetaju ili je Rab samo grad hedonizma u kojem "prošlost ne želi proći".

Od sljubljivanja križa i fašističkog ustaškog znaka ni Crkva se nije javno ogradila. Svaki dan uz ove grafite prolazi i građanska šutljiva većina uz komentare: Ovo je sramota, ali neću se ja u to "mišati", ima u Općini onih koji su za to plaćeni. Možda bi ljudi i prijavljivali kad bi u današnjim zakonima stajalo kao u Statutu rapske komune da "Zakoniti prijavitelj dobije polovicu globe i drži ga se u tajnosti" (SRK, IV/50).

Na grafitu fašistički se znak povezuje i s nogometnim klubom Hajduk, iako je on jedini hrvatski klub čiji su se igrači 1944. pridružili partizanima u antifašističkom pokretu. On je i jedini klub koji je pozvan u Francusku 17. rujna ove godine na 70. obljetnicu ustanka protiv nacista. Za uspešno odigrane međunarodne utakmice u Drugom svjetskom ratu odlikovao ga je general i državnik Charles de Gaulle povodom rekao: "Osim što ste nas pobijedili u nogometu, najveći vaš podvig ipak je herojsko priključenje antifašističkoj koaliciji".

Profašistički grafit s križem na trafostanici u Rabu

A danas autori grafita povezuju Hajduk s ustašama. Možda je to samo de-likt mišljenja mladih iz kojih izlazi ono što smo u njih usadili ili pak desni radikalizam starijih koji živi u simbiozi s drugima. Na to nas podsjeća i Umberto Eco koji kaže da je nekim važno imati neprijatelja kako bi mogli definirati vlastiti identitet, ali i odmjeriti svoj sustav vrijednosti.

U Rab su došli i turisti pa i oni gledaju grafite. Zastanu pred svakim i poneki mole prolaznike da im prevedu sadržaje. Vjerojatno će, po povratku u svoje uređene zemlje, reći da su bili u Hrvatskoj u kojoj još, iako je u Europskoj uniji, postoji simbioza nogometnih navijača, najveće re-

ligijske zajednice i zločinačkog režima.

Za ova djela propisane su i zakonske kazne, citiram: "Tko ošteći, izobliči, uništi ili učini neuporabljivom tuđu stvar, kaznit će se novčanom kaznom do stopedeset dnevnih dohodata ili kaznom zatvora do šest mjeseci."

Za uništenu tuđu stvar nisu krivi samo oni koji čine kaznena djela već i oni koji primaju plaće da istraže i kazne prekršitelje. To su oni koji moraju prijaviti kazneno djelo, ali izgleda da njih na Rabu nema, a oni s kopna nemaju novaca za trajektnu ili katamaransku kartu pa je eto anarhija moguća ili je to možda samo kupovanje socijalnog mira?

Ivo Barić

VIJENCI NA ANTIFAŠISTIČKE SPOMENIKE

Polaganjem vijenaca na spomen-obilježja na području Žumberka, te druženjem poklonika antifašizma, Udruga antifašističkih boraca i antifašista Samobor obilježila je 22. lipnja Dan antifašističke borbe. Kako je istaknuo Petar Raić, predsjednik UABA Samobor, ali i predsjednik ZUABA GZ i ZŽ, partizani Hrvatske i Slovenije borili su se zajedno i u Žumberku i u Beloj krajini, pa ni danas narod ne zna gdje je

granica. I danas je odnos prema antifašizmu čvrsto ugrađen u svijest naroda Žumberka.

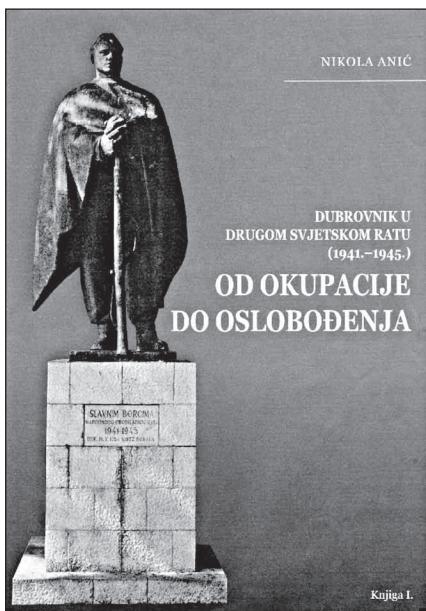
Gosti članova UABA Samobor na Dan antifašističke borbe bili su i predstavnici Zveze borcev Brežice, Krško i Stara ves iz Slovenije. Odana je počast poginulim borcima, evocirana su sjećanja na ratne dane podno spomenika i spomen-obilježja (neka su oštećena i još uvijek neobnovljena) u Bregani, Otru-

ševcu, Grdanjcima, Planini (spomenik poginulim borcima NOB-a Hrvatske i Slovenije podignut u blizini hrvatsko-slovenske granice), te u Budinjaku.

U ugodnom ambijentu Žumberka, nakon obilaska spomen-obilježja, članovi UABA Samobor, njihovi gosti iz Slovenije i drugi poklonici antifašizma, družili su se do kasnih popodnevnih sati. A čula se i partizanska pjesma...

Nada Salopek

NOVE KNJIGE

ISTINA O DUBROVNIKU U DRUGOM SVJETSKOM RATU

♦Udruga antifašista Dubrovnik tiskala je, u okviru svoje Biblioteke „Da se ne zaboravi“, knjigu „Dubrovnik u Drugom svjetskom ratu (1941.-1945.)“ autora pokojnog hvarskega povjesničara dr. sc. Nikole Anića. Ta knjiga pod naslovom *Od okupacije do oslobođenja* značajan je i nezaobilazan doprinos sagledavanju i razumijevanju događaja koji su se odvijali na dubrovačkome području (uključujući i otok Korčulu) u vrijeme Drugoga svjetskog rata (1941. – 1945.).

Popisane žrtve ustaškog zločina

1.) U nasrtajima na antifašizam nakon 90-ih godina i u Dubrovniku se pokušava nametnuti neistina da su sva nedjela i zločine na dubrovačkome području počinili *partizani* i *jugokomunisti*. Uvelike je tome doprinijela (nerecenzirana) knjiga Joška Radice *Sve naše Dakse*, ali i brojni pojedinci u dubrovačkoj sredini koji žele i nastoje rehabilitirati zločine okupatora i njihovih pomagača, smatrajući izvršitelje tih zločina *nevinim žrtvama* jugokomunističkog terora. Želi se stvoriti utisak, pa i neosnovana tvrdnja, da su u ratnome metežu svi, baš svi osim ustaša i vojske NDH, vršili zločine na dubrovačkome području, pa i šire. Tako je spomenuti autor u spomenutoj knjizi na kraju Predgovora zaključio da mu je nakana utvrđivanje *istine o događajima i ljudima – u najvećem dijelu žrtvama jugokomunističkog terora sa šireg dubrovačkog područja (uz pridodane žrtve koje su uzrokovali četnici, Crvena armija, Nijemci, Talijani i Anglo-Amerikanci), a o kojima se uglavnom nije pisalo.* Dakle svi osim ustaša, čije zločine Anić argumentirano i poimenično navodi. (Pored 128 ubijenih, ustaše su na dubrovačkome području ranjile 57 civila i internirale njih 161 (Srbe, Židove i hrvatske antifašiste), od kojih je više od 70% pogubljeno u logorima Jadovno kod Gospića, Sarajevo, Jasenovac, Stara Gradiška, Đakovo, Osijek, Jablanica, Banjica, Zemun, Kerestinec, Mostar, Danica kod Koprivnice. Sve to nije zasnovano na izreci *rekla-kazala*, nego na izvornim arhivskim dokumentima.

Najveće zločine ustaše su počinile u samom Dubrovniku, ali izrijekom su također navedene žrtve i počinitelji zločina u Orašcu, Grbavcu, Makošama, Prijevoru, Jakljanu, Trnovici, Čilipima, Lovornom, Grudi, Rijeci Dubrovačkoj, Šumetu, Dunavama, Pridvorju, Pločicama, Gabrilima, Šumetu, Bragu, Dupcu..., što autor argumentirano potkrepljuje. (U Konavli-

ma su ustaški zločini vršeni u suradnji s 9. domobranskim posadnim zdrugom vojske NDH.) Tu su i poimenično popisane žrtve zločina koje su na Pelješcu počinili pripadnici ljubuškog i vrgoračkog ustaškog odreda, što ih je Pavelić 1942. uputio da ondje u izvršavanju zločina pomažu Talijanima, kao i ustaški zločini koji su vršeni u zajednici s Nijemcima na Korčuli. Zorno su prikazana i ustaška mučenja antifašista u Labirint-baru, Kamenu, Lovrjencu i Kazbeku. Izrijekom su navedena imena 27 dubrovačkih Židova koji su proglašeni žrtvama fašizma, pri čemu su u njihovo likvidaciju nemalu ulogu odigrale ustaše. Bili su to: Josef Spitzer, Salamon Baruh, Josef Berner, Alfred Mandolfo, Angelo Valezin, Ignac Horovic, Samuel Puretz, Boris Dubelj, Herman Laszlo, David Finci, Josef Mandl, Salamon Huertz, Isidor Wollach, Herman Reiss, Josef Neumann, Jakov Klein, Šari Tolentino, Moša Tolentino, Rafael Tolentino, Reni Tolentino, Simha Tolentino, Janka Mandl, Laura Steinz, Ada Klein, Lena Fuchs i Sofia Suranyi.

Anićeva knjiga neumitno nas uvjerava kako među *sve naše Dakse* treba uvrstiti i internirane Dubrovčane koje su ustaše razapele na križ uz rijeku Lašvu u lipnju 1941. (Nikola Mašanović i ostali), kravovo ustaško orgijanje i zvijerski zločin nad 13 civila na Lissačkim rudinama 1. srpnja 1941., dakako u *sve naše Dakse* moraju se ubrojiti i svi ostali strašni njemački, talijanski, ustaški i četnički zločini koji su u knjizi prikazani. (Nove državne vlasti nakon 1990. rehabilitirale su ustaše, zajedno s domobranima, imenovavši ih **domovinskom vojskom!**)

Iz Grada 18. listopada 1944. istjerani okupatori, ustaše i četnici

2.) Anićeva knjiga ubitačno raskriva kava tvrdnju istih onih koji zataškavaju

i rehabilitiraju ustaške zločine, a prema kojima je Dubrovnik 1944. godine samo tobože oslobođen, tj. da su ga oslobođili četnici, a čiji su potomci, kako tvrde, isto uradili 1991. napadom na Grad, pa se čude kako i danas neki obilježavaju taj datum, jer je, kako kažu: „tzv. *Dan oslobođenja Dubrovnika* 18. oktobra, jedan od najcrnjih dana iz svekolike dubrovačke povijesti“.

Aničeva knjiga, dapače, neupitno i argumentirano, potvrđuje da Dubrovnik nisu oslobođili nikakvi četnici, nego dalmatinski i hercegovački antifašisti koji su 18. listopada 1944. iz Grada, zajedno s ostalim okupatorskim snagama, istjerali i četnike. O tome, osim ostalog, autor knjige kaže: *U Dubrovniku je tijekom Drugoga svjetskog rata, paralelno s vlašću i vojskom NDH, uz talijanske i njemačke okupatorske strukture, legalno postojalo i djelovalo četništvo i četnici Draže Mihailovića; od 1941. pa sve do*

oslobodenja Dubrovnika od okupatorâ i njihovih domaćih pomagača 18. listopada 1944. godine. Četnici su se (zajedno s ustašama, Talijanima i Nijemcima), intenzivno međusobno surađujući, borili protiv partizana i drugih pripadnika NOP-a. U Dubrovnik su dolazile, legalno živjele i djelovale istaknute osobe četničkog pokreta Draže Mihailovića, naprimjer vojvode Dobroslav Jevđević i Ilija Trifunović, a održavali su se četnički susreti s Talijanima, Nijemcima i ustašama i kovali se zajednički planovi i aktivnosti protiv NOP-a. Na četničkoj strani našlo se nekoliko istaknutih Dubrovčana, o kojima će kasnije biti više riječi (...). (Autor je u nastavku naveo imena tih Dubrovčana i prikazao njihovu neprijateljsku aktivnost, jednako kao što je ranije naveo najistaknutije predstavnike ustaškog pokreta u Dubrovniku, i njihova zlodjela, na čelu sa stožernikom Ivom Rojnicom.)

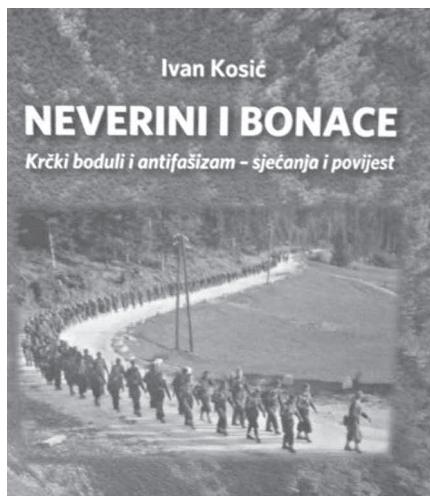
3.) Konačno, autor uvjernjivo poka-

zuje da na Daksi krajem listopada 1944. nisu stradali *nevini ljudi*, kako mnogi vjeruju, i na osnovi čega je proistekla i navedena tvrdnja u Priopćenju za javnost mladog dubrovačkog domobrana. Autor argumentirano raskrinkava tezu dubrovačke Hrvatske stranke prava i krilaticu pod kojom je ta stranka organizirala obilježavanje 60-te obljetnice pogubljenja na Daksi: *Kazna bez zločina – zločin bez kazne*. Iako je slučaj Dakse kanio obraditi u drugoj knjizi iz edicije *Dubrovnik u Drugom svjetskom ratu (1941. – 1945.)*, u čemu ga je, nažalost, spriječila smrt, tzv. dubrovački slučaj dotaknuo je i u ovoj. Osim ostalog, izrijekom su prikazani počinjeni zločini, špijunaže i ostali vidovi suradnje s okupatorom od strane petnaestak onih koji su na Daksi pogubljeni.

Ima još mnogo toga za nas dosad nepoznatog, što će u knjizi susresti oni koji je pročitaju.

Krešimir Ladik

Knjiga „Neverini i bonace - Krčki boduli i antifašizam“

Knjizi koju objavljuje Naklada Kvarner, ali i o prijateljstvu s autorom, okupljenima su kazivali Darko Fanuko, predsjednik UABA otoka Krka, Stjepan Starčević, počasni predsjednik UABA otoka Krka, Darijo Vasilić, krčki gradačelnik i Franjo Butorac, nakladnik.

Predstavljanje je započelo odavanjem počasti pokojnom autoru minutom šutnje. U uvodnom govoru Darko Fanuko je predstavio Ivana Kosića kao vrlo aktivnog člana Udruge, o čemu svjedoči ne samo danas prezentirana knjiga, već i brojne druge publikacije i materijali koje je on predano i pedantno skupljao. Radi se prije svega o popisu preminulih sudionika antifašističke borbe i žrtava fašističke ide-

ologije s područja otoka Krka. Izdavanje knjige su uvelike pomogle općine otoka Krka i Grad Krk, Građevinsko poduzeće Krk, Trgovačko-komunalno društvo Ponikve te Komunalno društvo Vecla.

Stjepan Starčević je istaknuo da je značajan dio svog djelovanja u Udrudi Kosić posvetio upravo prikupljanju i proučavanju materijala o Narodnooslobodilačkoj borbi, što je pomoglo, ne samo njemu da objavi tri knjige, već i ostalim autorima koji su se bavili ovom temom. Osim što je bio uporan i stalno pisao i radio na obnavljanju otočne povijesti Narodnooslobodilačke borbe, Kosić je bio zaslужan i za obnovu mnogih porušenih i oštećenih spomenika, a stalno je inzistirao i na širenju suradnje s mnogim asocijacijama te čuvanju Udruge i antifašizma, uopće.

Gradonačelnik Darijo Vasilić, svojim se izlaganjem vratio u sredinu 90-ih, prisjetivši se početaka stvaranja tradicije obilježavanja Dana antifašističke borbe, u kojoj je bitnu ulogu odigrao upravo Ivan Kosić, dodavši kako ga pamti kao dragog sugrađanina koji je o mnogim temama imao objektivne i korektne stavove, što ih je uvijek bilo dobro poslušati.

Predstavljanje je zaključio nakladnik Franjo Butorac, navevši kako je Ivan Kosić svoj rukopis zamislio kao svojevrsni niz sjećanja i povijesti, trako da svoja sjećanja uvijek potkrepljuje brojnim dokumentima. Uz to što je imao izvrsnu memoriju, čitajući ovu knjigu, može se primjetiti

•U organizaciji Udruge antifašističkih boraca i antifašista otoka Krka, 19. lipnja 2013. godine, u Velikoj vijećnici Grada Krka predstavljen je novoobjavljeni rukopis pokojnog Ivana Kosića: „Neverini i bonace: Krčki Boduli i antifašizam - sjećanja i povijest“

kako je imao i spisateljski talent, što osobito dolazi do izražaja u dijelovima koji se tiču njegovog djetinjstva ili odnosa s ocem. Knjiga tako prestaje biti puka fotografija i dokumentarno zapisivanje i postaje literarno jak tekst.

Drugi dio knjige koji je Ivan Kosić radio s velikim žarom i pijetetom prema svim poginulim borcima Narodnooslobodilačke borbe, predstavlja izuzetno važan dokument koji će sigurno poslužiti stručnjacima koji se bave poviješću i analizom Drugog svjetskog rata, jer radi se vjerojatno o najcjelovitijem i najpotpunijem popisu ljudi s otoka Krka koji su na bilo koji način stradali tijekom Drugog svjetskog rata, bilo kao borići, bilo kao žrtve fašističkog terora. U tom kontekstu ova knjiga predstavlja sintezu literarnog i izrazito dokumentarnog pristupa što u nas i nije tako često.

Po završetku predstavljanja, nakon podjele knjige, položen je vijenac i zapaljena svijeća na centralni spomenik u Velikom parku, kao i na grobu Ivana Kosića.

G.K.

TUŽNA SJEĆANJA BIVŠIH LOGORAŠA

♦ Izaslanstvo beogradske Udruge logoraša Jasenovac obišlo je 8. srpnja mesta stradanja kozaračke, ali i djece iz drugih dijelova tzv. NDH koja su prošla kroz sustav ustaških logora u Zagrebu i Jastrebarskom

Dijelu članova Udruge logoraša Jasenovac iz Beograda, koji su kao mala djeca prošli taj put sa sretnjim završetkom, nije bilo svejedno i bili su vrlo potreseni kad su položili vjenac na grobnici kozaračke djece na zagrebačkom groblju Mirogoj, posjetili Centar za odgoj i obrazovanje Slava Raškaj, nekadašnji Zavod za gluhenjeme u kojima je mnogo djeci tijekom rata pružena pomoć, a onda i Jastrebarsko, gdje je djelovalo dječji logor čije su zatočenike oslobodili partizani.

Tijekom posjete, **Milinko Čekić**, predsjednik Udruge logoraša Jasenovac iz Beograda, istaknuo je kako udruga djeluje već četrdesetak godina i okuplja 600-ak članova, najviše iz Beograda,

Novog Sada, Zrenjanina i Bača, od kojih je njih 336 u dječjoj dobi prošlo kroz ustaške logore, dok su ostali članovi potomci i poštovaoci žrtava. Podsjetio je da je izaslanstvo razgovaralo s čelnim ljudima SNV o mogućnostima daljnje suradnje na njegovovanju sjećanja na ratna stradanja. Lani su obišli mesta nekadašnjeg dječjeg logora u Sisku, a ove je godine, nakon obilaska Jasenovca i Gradine, u planu i odlazak u Kragujevac, kao još jedno simboličko mjesto stradanja.

Ukazujući na velike zasluge stotinjak zagrebačkih liječnika humanitaraca, na čelu s **Dijenom Budislavljević, Kamilom Breslerom i Janom Koch**, koji su velikom broju djece pomogli da prežive,

Čekić je podsjetio da je kroz Zavod za gluhenjeme prema podacima ratnog upravnika **Ljudevita Šafarića**, prošlo oko 13.000 djece. Inače, Milinko Čekić je sa svojom obitelji nakon zarobljavanja na Kozari, kao dječak, prošao pravu golgotu, od Jasenovca i Stare Gradiške, preko Siska, Grubišnog polja i Zagreba sve do logora u Bjelovaru, u kojem je umrla njegova druga mlađa sestra. Primijetivši da u bivšem zavodu, ali ni na nekim drugim mjestima, nema nikakvih spomen obilježja, Čekić je dodao da su članovi Udruge, koliko mu je poznato, prvo izaslanstvo iz Srbije koje je od 80-ih obišlo grobnu kozaračke djece.

R.I.

IN MEMORIAM

LAZO MALEŠEVIĆ 1922.-2013.

Rođen u Vaganu (Glamoč – BiH). Sudionik Narodnooslobodilačkog rata od prvih dana. Bio je borac 5. krajiškog odreda 4. krajiške brigade. Nakon oslobođenja ostaje u službi u Armiji, završava vojnu školu i akademiju i službuje u više garnizona. Umrovljen je u činu potpukovnika. Bio je aktivan u radu UABA Črnomerec (Zagreb). Nosilac je Partizanske spomenice 1941.

JOSIP HORVATINEC 1919.-2013.

Rođen u Stupniku (Zagreb). Partizanskim jedinicama priključio se 1942. godine. Bio je borac Žumberačke i Karlovačke brigade. Nosilac je više odličja i priznanja za zasluge u ratu.

Bio je aktivan član UABA Zagreb-Jug.

IVAN VUGRINČIĆ 1923.-2013.

Rođen u Kotoribi. Od sredine 1943. godine borac je i rukovodilac u Kalničkom partizanskom odredu. Nakon oslobođenja zemlje obnašao je odgovorne

dužnosti u tijelima vlasti, društveno-političkim organizacijama i privredi. Bio je predsjednik Narodnog odbora kotara Prelog, zastupnik u Saboru SR Hrvatske, zapovjednik Teritorijalne obrane Medimurja, direktor Službe društvenog knjigovodstva.

Za rezultate u ratu i nakon oslobođenja dobio je brojna odličja i priznanja.

ANTE JURAČIĆ 1922.-2013.

Rođen je u Slivnu ravnom. Kao skojevac priključuje se ilegalnim akcijama na održavanju stalne veze i prebacivanju boraca i hrane preko Neretvansko-pelješkog kanala. Ubrzo postaje borac Biokovske partizanske čete, a potom i slavne Prve proleterske narodnooslobodilačke udarne brigade.

Po oslobođenju slijede godine predanog rada u vojnoj službi, ali zbog neslaganja s potezima vojnih struktura, napušta vojnu službu i odlazi u mirovinu u dostignutom činu potpukovnika, odbijajući prihvati uobičajeno unapređenje. Poslije umirovljenja nastavlja društveni rad u Zagrebu i Dubrovniku.

Nosilac je brojnih ratnih i mirnodopskih odlikovanja i „Partizanske spomenice

1941.“. Bio je član Udruge antifašista Dubrovnik i brojnih drugih organizacija.

DANILO IGNJATOVIĆ 1923.-2013.

Rođen u Trpinji (Vukovar). Aktivan je sudionik NOR-a od 1942. godine u sastavu 12. slavonske brigade. Nakon oslobođenja vraća se u rodni kraj.

Djelovao je u društveno-političkim organizacijama. Bio je direktor Poljoprivredne zadruge u Trpinji sve do umirovljenja. Aktivno je radio u UABA Trpinja. Za zasluge u ratu i miru dobio je više odličja i priznanja.

RUDOLF STIPANČIĆ 1925.-2013.

Rođen u Preseki (Ozalj). U proljeće 1943. godine priključuje se partizanskim jedinicama. Travnja 1944. godine zarobljavaju ga ustaše. Bio je zatočen u Karlovcu i Sisku, odakle bježi prelivavši Kupu i vraća se partizanima.

Nakon rata djelovao je u društveno-političkim organizacijama, bio je predsjednik DVD u Kamanju, višegodišnji predsjednik Nadzornog odbora UABA Ozalj. Nosilac je više odličja i priznanja.

SVEČANO OTVOREN OBNOVLJENI TITOV PARK

♦Povodom Dana antifašističke borbe i 70. obljetnice ustanka naroda Istre i odluka o sjedinjenju s maticom zemljom, u Puli je 22. lipnja svečano otvoren obnovljeni Titov park s bistama Josipa Broza Tita i istarskih narodnih heroja

Titov park sada je spoj Spomenika poginulim borcima NOB-a i žrtvama fašističkog terora s novopostavljenim bistama istarskih narodnih heroja: Tonke Lorenčin, Jurice Kalca, Olge Ban, Giulia Revelantea, Ruže Petrović, Vladimira Gortana, Ivana Jadreška, Nevena Kirca, Slavka Grubiša na čelu s bistem Josipa Broza Tita, koje je izradio akademski kipar Alija Rešić. Uz državnu himnu »Lijepa naša domovino« i svečanu pjesmu Istarske županije »Krasna zemljo Istro mila«, predstavnici Grada Pule, Istarske županije, Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Pule, Koordinacije udruga domovinskog rata Istarske županije i Društva »Josip Broz Tito« Pula položili su vijence na Spomenik poginulim borcima NOB-a i stradalim žrtvama fašističkog terora.

Čestitajući Dan antifašističke borbe naroda Hrvatske, prisutnima se obratio *Livio Blašković*, predsjednik Udruge antifašističkih boraca Grada Pule. Istakao je da su Pula i Istra, uz brojne žrtve, dali svoj veliki doprinos u NOB-u za slobodu i sjedinjenje Istre s maticom zemljom Hrvatskom, podsjećajući da je u to ugrađeno i veliko djelo i neizmjerno važna uloga Josipa Broza Tita.

-Velik je ovo dan za nas u Istri i Puli, rekao je u svom govoru dožupan Istarske županije *Miodrag Čerina*, naglašavajući da je veoma važno da se nikada ne zaborave temeljne vrijednosti antifašizma, kako se ne bi ponovilo зло fašizma.

Gradonačelnik *Boris Miletić* je istakao da osjeća veliku sreću i zadovoljstvo što u ime grada Pule može čestitati Dan antifašističke borbe i što može svečano otvoriti obnovljeni i sadržajno obogaćeni Titov park.

»U naš grad Pulu utkane su temeljne vrijednosti antifašizma jer je antifašistička borba donijela ono što je najvrjednije – slobodu. Izražavam veliku zahvalnost svima koji su položili život za to, istovremeno zahvaljujući svima, posebno članovima Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Pule na doprinisu da se Titov park na današnji dan može otvoriti«, rekao je Miletić.

Z. Macura

Na svečanosti otvaranja Titovog parka okupio se veliki broj antifašista, građana Pule

Spomenik poginulim borcima i žrtvama fašističkog terora sada je u memorijalnom parku okružen bistama istarskih heroja

JOAKIM RAKOVAC

NARODNI HEROJ

RODEN 1914 - POGINUO 18.I.1945

U BORBI

PROTIV OKUPATORA

KOTARSKI ODBOR
SAVEZA BORACA NOR-
POREC

27.VII.1984.

Spomenik narodnom heroju Joakimu Rakovcu u Poreču, rad kipara Vinka Matkovića